

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Historický ústav

Hudební život v Pardubicích ve 2. polovině 20. století

Diplomová práce

Autorka: Michaela Pochobradská
Studijní program: B7105 Historické vědy
Studijní obor: 7105T021 Historie
Vedoucí práce: doc. PhDr. Veronika Středová, Ph.D.

Hradec Králové, 2018

Zadání diplomové práce

Autor: Michaela Pochobradská

Studium: F16NP0018

Studijní program: N7105 Historické vědy

Studijní obor: Historie

Název diplomové práce: **Hudební život v Pardubicích ve 2. polovině 20. století**

Název diplomové práce AJ: Musical life in Pardubice in the second half of the twentieth Century

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce bude zaměřena na postižení plurality hudebního dění v Pardubicích 2. poloviny 20. století. Předmětem jejího zájmu bude hned několik institucí a organizací, které určovaly a utvářely bohatý hudební život města. Jedná se zejména o základní umělecké školy, konzervatoř a filharmonii. Do hudebních organizací lze zařadit i folklorní taneční spolky, které v Pardubicích také působily a hudební dění dotvářely. Všechny tyto instituce se věnovaly rozvoji hudebního dění a povědomí i a zdařile provozovaly hudební činnost. Cílem diplomové práce bude postihnout jejich vzájemné vazby a představit obraz pardubické hudební kultury a jejího významu pro atmosféru i ráz městského života. **Metody:** analýza a interpretace pramenů, deskriptivní metoda, statistické postupy, typologická metoda, syntéza dosažených poznatků

Literatura: SAKAŘ, Josef. Dějiny Pardubic nad Labem. Pardubice 1926. VELETA, Miloslav. Příspěvek ke studiu historie hudební výchovy ve východních Čechách. Hradec Králové 1969. Zprávy klubu přátel Pardubice - výběrově Prameny: Regionální publicistika Výroční zprávy pardubických ZUŠ Fond Komorní filharmonie Pardubice (Státní okresní archiv Zámorsk) Fond Konzervatoř Pardubice (Státní okresní archiv Pardubice)

Garantující pracoviště: Historický ústav,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: doc. PhDr. Veronika Středová, Ph.D.

Oponent: prof. PhDr. Dana Musilová, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 18.12.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala (pod vedením vedoucího diplomové práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne:

Podpis:

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Veronice Středové, Ph.D., za odborné vedení diplomové práce, ochotu a poskytování užitečných rad. Také děkuji všem zaměstnancům archivů, kteří mi poskytli přístup k materiálům.

Anotace

POCHOBRADSKÁ, Michaela. *Hudební život v Pardubicích v 2. polovině 20. století*. Hradec Králové: Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2018. 59 s. Diplomová práce.

Diplomová práce je zaměřena na postžení plurality hudebního dění v Pardubicích v 2. polovině 20. století. Předmětem zájmu je hned několik institucí a organizací, které určovaly a utvářely bohatý hudební život města. Jedná se zejména o základní umělecké školy, konzervatoř, filharmonii a akademický pěvecký sbor. Do hudebních organizací lze zařadit i folklorní soubory, které v Pardubicích také působily a hudební dění dotvářely. Všechny tyto instituce se věnovaly a věnují rozvoji hudebního dění a povědomí ve městě Pardubice. Cílem diplomové práce je postihnout jejich vzájemné vazby a představit obraz pardubické hudební kultury a jejího významu pomocí metody analýzy a interpretace pramenů spolu s dobovým tiskem.

Klíčová slova: umělecké školy, filharmonie, folklorní soubory, pěvecký sbor

Annotation

POCHOBRADSKÁ, Michaela. *Musical Life in Pardubice in the Second Half of the Twentieth Century*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2018. 59 pp. Magister Degree Thesis.

The diploma thesis is focused on varieties of musical affairs in Pardubice during the second half of the 20th century. The main part of the thesis is about several institutions and organizations, which formed, determined and enriched the musical life in the city. These institutions consist of primary art schools, the conservatoire, the philharmonic orchestra and the academic choir. We may also integrate folkloric groups into the organizations that helped to form the music life. The purpose of the thesis is to cover the mutual linkage between the organizations and to introduce Pardubice's music culture and its significance, using analytical methods and interpretations of historical sources and press.

Keywords: primary art schools, philharmonic orchestra, folkloric groups, academic choir

Obsah

Úvod	1
1. Hudební instituce	5
1.1 Základní umělecké školy	5
1.2 Vysokoškolský umělecký soubor Pardubice (VUS Pardubice)	12
1.3 Komorní filharmonie Pardubice	14
1.4 Konzervatoř	29
1.4.1 Dům hudby	37
1.5 Folklorní soubory	39
2. IFAS – Mezinárodní festival akademických sborů	43
Závěr	54
Seznam pramenů a literatury	56

Úvod

Diplomová práce *Hudební život v Pardubicích v 2. polovině 20. století* je zaměřena na hudební a kulturní život ve městě, především na instituce, které se o hudební dění ve městě zasloužily. Za vznikem hudebních institucí stojí mnoho důležitých osobností, jež jsou připomínány v jednotlivých kapitolách. V Pardubicích vznikla řada hudebních spolků, institucí a těles, což dává jasný důkaz o hojném hudebně-kulturním pozadí ve městě.

Diplomovou prací navazuji na svoji bakalářskou práci *Folklor na Pardubicku a Chrudimsku*, kde jsem se zabývala tanci, písněmi a soubory v těchto oblastech. Téma diplomové práce souvisí jednak s mým původem, jsem rodačka z Pardubic, a dále pak s mými aktivními zájmy v oblasti hudby. Řadu let jsem navštěvovala hned několik hudebních institucí - *Základní uměleckou školu v Pardubicích – Polabinách*, kde jsem se tři roky věnovala hře na zobcovou flétnu, osm let hře na hoboj a tři roky hře na klavír. Pro odbornější konzultaci jsem docházela do *Domu hudby* na pardubickou konzervatoř. Od svých čtyř let jsem navštěvovala folklorní soubor *Radost*, kde jsem šestnáct let působila jako tanečnice a dva roky jako muzikantka. Diplomovou práci tedy vnímám i jako vypořádání se s vlastními hudebními aktivitami a naplnění osobního zájmu o hudební život Pardubic.

Diplomová práce je koncipována do dvou kapitol – první a obsáhlejší část se věnuje hudebním institucím, které byly založeny v Pardubicích ve 2. polovině 20. století. Instituce jsou řazeny chronologicky podle vzniku. Konkrétně se jedná o umělecké školy, folklorní soubory, komorní filharmonii, konzervatoř a akademický pěvecký sbor. Tato kapitola reflektuje rovněž hudební dění v předcházejícím období 1. poloviny 20. století, jež je potřebným základem pro pozdější vznik jednotlivých hudebních institucí. Druhá kapitola diplomové práce je věnována *Mezinárodnímu festivalu akademických sborů – IFAS*. Jedná se o velice rozsáhlý festival, který na svou dobu, neměl ve Východočeském kraji obdoby.

Tématu doposud nebyla věnována systematická pozornost v odborné literatuře. K přehledu hudebních dějin jsem použila knihu *Dějiny české hudební*

*kultury 1890-1945*¹ od Roberta Smetany, *Dějiny Pardubic nad Labem*² od Josefa Sakaře a *Příspěvek ke studiu historie hudební výchovy ve východních Čechách*³ od Miloslava Velety. Pro přehled hudebního života v Pardubicích jsem použila knihu od Dagmar Broncové *Kniha o městě Pardubice*⁴. Kniha *Pardubice v období normalizace*⁵ od autorky Veroniky Skalecké mi poskytla základní orientaci v souvislostech politického dění a místních kulturních událostí. Z kvalifikačních prací jsem použila ty, které se detailněji zabývají konkrétními institucemi, spolky či osobnostmi. Ke kapitole o základních uměleckých školách jsem nahlédla do práce *Historický vývoj pardubického hudebního školství*⁶ od Romany Hadrboľcové, do práce *Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy Pardubice- Polabiny II.*⁷ od Jana Dvořáka. Další nalezené práce studentů se zabývají hudebním životem v Pardubicích v 19. století, konkrétně práce *Spolkový život v Pardubicích v poslední čtvrtině 19. století*⁸ od Martiny Velichové a práce *Mužský pěvecký spolek Pernštýn v Pardubicích v letech 1861-1914*⁹ od Jakuba Kubíka. Dále byly použity práce studentů konzervatoře, kteří měli možnost uskutečnit rozhovory s osobnostmi, které se podílely na založení *Konzervatoře*. Jedná se o práci Ivy Kramperové *Konzervatoř Pardubice – historická studie*¹⁰, Denisy Kosinové *Životní a umělecká dráha doc. Václava Rabase*¹¹. Jako výchozí odbornou literaturu ke kapitole o folklorních souborech jsem použila knihu od Aleny Vondruškové *Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí v Čechách*.

¹ SMETANA, R., *Dějiny české hudební kultury 1890-1945*, Praha, 1972-1981.

² SAKAŘ, J., *Dějiny Pardubic nad Labem*, Pardubice, 1926.

³ VELETA, M., *Příspěvek ke studiu historie hudební výchovy ve východních Čechách*, Hradec Králové, 1969.

⁴ BRONCOVÁ, D., *Kniha o městě Pardubice*, Praha, 1999.

⁵ SKALECKÁ, V., *Pardubice v období normalizace: politika, kultura a média od srpna 1968 do listopadu 1989*, Červený Kostelec, 2016.

⁶ HADRBOĽCOVÁ, R., *Historický vývoj pardubického hudebního školství*, Konzervatoř Pardubice, 1986.

⁷ DVOŘÁK, J., *Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy Pardubice - Polabiny II*, Konzervatoř Pardubice, 2005.

⁸ VELICHOVÁ, M., *Spolkový život v Pardubicích v poslední čtvrtině 19. století*, Univerzita Pardubice, 2009.

⁹ KUBÍK, J., *Mužský pěvecký spolek Pernštýn v Pardubicích v letech 1861-1914*, Univerzita Pardubice, 2015.

¹⁰ KRAMPEROVÁ, I., *Konzervatoř Pardubice - historická studie*, AMU, 2010.

¹¹ KOSINOVÁ, D., *Životní a umělecká dráha doc. Václava Rabase*, Konzervatoř Pardubice, 1997.

Pro vypracování diplomové práce jsem využila archivní fondy uložené ve *Státním okresním archivu Pardubice*, v *Archivu Komorní filharmonie Pardubice*, ve *Státním oblastním archivu v Zámrsku*, v *Archivu Konzervatoře Pardubice* a v *Archivu Vysokoškolského uměleckého souboru Pardubice*, který poskytl bohatý materiál v podobě novinových článků, tiskových a závěrečných zpráv, korespondence a svého vlastního časopisu *FASREPORT/IFAS REPORT*. Pro lepší orientaci v archiváliích jsem do poznámkového aparátu uvedla název konkrétního materiálu do závorek, jelikož u jednotlivých inventárních čísel název často nebyl uveden. Ke zpracování tématu jsem dále využívala regionální tisk, který je převážně uložený v *Krajské knihovně v Pardubicích*. Určitou představu jsem získala i na základě neoficiálních rozhovorů s Jitkou Vítkovou, vedoucí souboru *Radost* a s Bohuslavem Vítkem, bývalým ředitelem a současným dramaturgem *Komorní filharmonie Pardubice*. Neoficiální rozhovory probíhaly na základně náhodných setkání a nepravidelných e-mailových zpráv.

Hlavní archivní fond pardubické filharmonie se nachází ve *Státním oblastním archivu v Zámrsku*, který je veden jako nezpracovaný materiál. I přes to jsem měla možnost do některých kartonů nahlédnout. Pevně se zde nacházely korespondence, výstřižky novinových článků, účetní knihy a ekonomické záznamy. Nejvíce přínosných informací bylo dostupných v archivu při *Komorní filharmonii Pardubice*, kde byly dostupné především výstřižky z novinových článků, programy z koncertů, fotografie a vhs nahrávky. Archiválie v tomto fondu nebyly nijak číslovány, byly rozděleny pouze do několika kartonů, složek a papírových boxů, nebylo tedy možné do poznámkového aparátu zapsat přesné inventární číslo použité archiválie.

Materiály pro zpracování kapitoly *Konzervatoř* byly získány ze *Státního okresního archivu v Pardubicích*, kde má pardubická konzervatoř vlastní fond. I přes to, že fond není zcela zpracovaný, bylo možné do něj nahlížet a pracovat s neinventarizovanými archiváliemi. Sama konzervatoř má ve své budově vedený vlastní archiv, kde se nacházejí hlavně absolventské práce studentů. Dále se v archivu konzervatoře nacházely kartony s hudebními programy a novinovými výstřižky. Jelikož se nejedná o archiv s velkým množstvím

archiválií, kartony ani jejich obsah není očíslován, pro upřesnění jsem v poznámkovém aparátu uvedla do závorek, o jaký materiál se jedná.

Velkým problémem byl nedostatek pramenů reflektujících činnost a fungování základních uměleckých škol. V diplomové práci chybí, neboť školy mi odmítly prameny zpřístupnit. Nicméně bylo mi poskytnuto několik kvalitně zpracovaných materiálů, které se zabývají historií a vznikem školy, tudíž bylo možné použít materiály v podobě literatury. Písemné prameny chybí také v kapitole *Folklorní soubory*. Souborům chybí ve vlastnictví kronika, ovšem podobně jako u uměleckých škol, jsou dostupné tzv. *Almanachy*, které vznikly díky činnosti pamětníkům souborů. V rámci folklorního souboru *Radost* byly použity informace z rozhovoru s vedoucí Jitkou Vítkovou.

Získat materiál mimo státní archivy nebylo úplně snadné. Bylo třeba uskutečnit několik osobních setkání s lidmi, kteří se o archivní materiály v institucích starají, konkrétně s Blankou Scholleovou z *Komorní filharmonie Pardubice*, s Janem Průchou, bývalým archivářem z archivu *Vysokoškolského uměleckého sboru* a s ředitelem *ZUŠ Havlíčkova* Zdeňkem Seidlem.

Diplomová práce pracuje s hudebními programy, novinovými články a s výročními zprávami. Hlavním cílem této diplomové práce je komplexní uchopení existence a činnosti hudebních institucí v Pardubicích ve 2. polovině 20. století. Dalším úkolem práce je sledovat postupnou změnu a modernizaci hudebních institucí pomocí deskriptivní metody, analýzy a interpretace pramenů. Mým cílem bylo dosažené poznatky syntetizovat a přehledně vyložit.

1. Hudební instituce

1.1 Základní umělecké školy

Původně *Východočeská hudební škola města Pardubic* byla státem zřízena dne 17. září roku 1919. Poválečné období nebylo nijak lehké, z počátku škola řešila obtížnou situaci s nedostatkem prostorů pro výuku a nízký finanční rozpočet na platy učitelů.¹² Almanach umělecké školy uvádí, že zřízení školy „bylo vyústěním cílého kulturního, především hudebního života obyvatel ve městě. Do té doby soukromé hudební školství bylo změněno na tzv. školu veřejnou (ústav státem subvencovaný), kde se již na podpoře výuky účastnil stát. Zřídit školu se podařilo zásluhou poslance Františka Váchy, který byl tehdy starostou města“.¹³

Na úplném počátku hudební výuky v Pardubicích stály především osobnosti zabývající se soukromým vyučováním hudby. Jednalo se o klavíristku Boženu Jahnovou, která se narodila roku 1840 v Praze. Spolu s manželem se přestěhovala do Pardubic a založila tu soukromou hudební školu. Ta pak dala základ *Východočeské hudební škole*.¹⁴ Božena Jahnová založila roku 1870 vlastní jazykový a hudební ústav pro dívky. Byla předsedkyní známého pěveckého spolu *Ludmila* a podílela se na skladatelské činnosti.¹⁵

V Pardubicích ale působili i další významní soukromí učitelé jako Josef Šrůtek (1839–1909) – ve městě Lázně Bohdaneč u Pardubic soukromě vyučoval ve hře na housle, klavír a zpěvu. Antonie Goldsteinová–Štěpánková (1852–1886) – studentka u Bedřicha Smetany, známá jako zpěvačka a klavíristka - působila

¹² *Pohled do historie*. ZUŠ Havlíčkova 1919–1990. s. 2. /autor neuveden/.

¹³ *Historie 90 let tvořivé činnosti pedagogů a žáků školy*. ZUŠ Havlíčkova 1919–2009. s. 34. /autor neuveden/.

František Vácha byl starostou města Pardubice od roku 1919. Roku 1929 byl zvolen poslancem do Národního shromáždění a v roce 1938 se stal senátorem. Během nacistické okupace byl vězněn v Zemské donucovací pracovně a následně v Terezíně. Zemřel v Pardubicích roku 1965. /Dostupné on-line z: http://www.parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Frantisek_Vacha. [cit. 2018-05-30]/.

¹⁴ HADRBOLOVÁ, R., *Historický vývoj pardubického hudebního školství*, (Absolventská práce) Konzervatoř Pardubice, 1986. s. 11.

¹⁵ *Český hudební slovník*, dostupné on-line z:

http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6335. [cit. 2018-05-30].

při pěveckém sdružení Ludmila. Dále Jan Procházka (1853–1931) – hudební skladatel, který roku 1894 otevřel hudební školu, kde vyučoval obory jako klavír, harmonium, zpěv, housle, harmonii a skladbu, Vojtěch Lautner (1871–1936) – po svém působení v Innsbrucku se stal kapelníkem městské kapely v Pardubicích. Antonín Vendl (1873–1964), učitel českého jazyka a hudby, se intenzívně věnoval mládeži a dbal na to, aby se společně s pěveckými spolky podílela na přípravách velkých sborových skladeb. Tím dával mladým hudebníkům příležitost zapojit se do hudebního života města nejen teoreticky, ale i prakticky.¹⁶

Prvním ředitelem *Východočeské hudební školy* byl varhanní virtuos František Michálek. Za jeho působení na škole převládala výuka hry na klavír.¹⁷ Dále byli v pedagogickém sboru učitelé klavíristka Karla Netušilová, pěvkyně Anna Šikolová –Krátká, varhaník František Michálek a houslista Karel Macák. Školu navštěvovalo 75 žáků.¹⁸ Roku 1920 na pozici ředitele nastoupil Jiljí Walter. Během jeho ředitelského období byla zavedena výuka na všechny dechové nástroje, dále byl založen žákovský dechový orchestr, smyčcové oddělení a začaly se vyučovat nové předměty jako deklamace, rytmické tance a společenská výchova.¹⁹ Díky hudební škole, která pořádala hudební večery a koncerty, se v Pardubicích rozvíjel bohatý kulturní život, který tu byl již před první světovou válkou právě díky působení a činnosti soukromých učitelů.

Zpočátku škola neměla vlastní budovu. Vyučovalo se ve čtyřech místnostech – jedna místnost se nacházela v děkanství při římskokatolické fáře, dvě místnosti poskytovalo Východočeské divadlo a jednu místnost nabídla pardubická radnice včetně koncertního sálu.²⁰

V letech 1930–1939 působil na pozici ředitele školy Karel Macák, který se zasloužil o rozšíření smyčcového oddělení. Jeho působení na škole bylo přerušeno druhou světovou válkou, kdy byl zatčen a odvezen do koncentračního tábora.

¹⁶ KRAMPEROVÁ, I., *Konzervatoř Pardubice – historická studie*, (Diplomová práce) AMU 2010, s. 4–5.

¹⁷ *Ze stromu umění si člověk trhá tam, kam dostane...* ZUŠ Havlíčkova 1919–2014, s. 34. /autor neuveden/.

¹⁸ KRAMPEROVÁ, I., *Konzervatoř Pardubice – historická studie*, s. 5.

¹⁹ *Pohled do historie*, ZUŠ Havlíčkova 1919–1990, s. 2. /autor neuveden/.

²⁰ Tamtéž, s. 3.

Funkci ředitele školy převzala Karla Netušilová.²¹ Během druhé světové války byla část žáků i pedagogů totálně nasazena, což značně ovlivnilo plynulý harmonogram školy. Zasáhla i cenzura: „*Z učeben musely být odstraněny obrazy představitelů českého kulturního života. Veškeré písemnosti musely být vedeny česko–německy*“.²² I přes takovou situaci se nové ředitelce Karle Netušilové roku 1941 podařilo zřídit při škole speciální oddělení pro přípravu kandidátů učitelství hudby ke státním zkouškám na konzervatoři.²³ To pomohlo budoucím učitelům dosáhnout kvalifikovaného vzdělání a zajištění práce při umělecké škole.

Po druhé světové válce se opět ujal řízení Karel Macák, který přežil koncentrační tábor a vrátil se zpět do Pardubic. Po válce byl obměněn kolektiv pedagogů a překvapivě vzrostl i počet žáků. Školní záznamy ukazují, že školu navštěvovalo více než 600 žáků a vyučovalo 21 učitelů.²⁴ O podpoře umění ze strany státu bylo uvedeno „*Umění se začíná stále více podílet na rozvoji socialistické společnosti, socialistického životního stylu, na rozvoji lidské osobnosti*“.²⁵

Během ředitelského období Jaroslava Lauthera (1955–1972) došlo od roku 1960 ke dvěma zásadním změnám: škola se ze zákona proměnila v instituci nazývanou lidová škola umění²⁶ a získala vlastní budovu v Havlíčkově ulici.²⁷ Změna instituce přinesla především změnu struktury školy – od roku 1961 škola zavedla kromě hudebního oboru i obor taneční, výtvarný a literárně dramatický. Lidové školy umění (LŠU) se staly základními organizacemi pro rozvoj umělecké a estetické výchovy mládeže v Československu a v Pardubicích tomu nebylo jinak.²⁸

²¹ *Pohled do historie*, ZUŠ Havlíčkova 1919–1990, s. 3. /autor neuveden/.

²² MACHÁČEK, M., *K 60. výročí lidové školy umění v Pardubicích – Havlíčkově ulici (z historie pardubického hudebního školství)*, Klub přátel Pardubicka, 1979, s. 205.

²³ *Pohled do historie*. ZUŠ Havlíčkova 1919–1990, s. 3. /autor neuveden/.

²⁴ *Ze stromu umění si člověk trhá tam, kam dostane...* ZUŠ Havlíčkova 1919–2014, s. 34. /autor neuveden/.

²⁵ MACHÁČEK, M., *K 60. lidové školy umění v Pardubicích – Havlíčkově ulici (z historie pardubického hudebního školství)*, s. 205.

²⁶ Předpis 186/1960 Sb. *Zákony pro lidi*, dostupné on–line z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1960–186#p16>. [cit. 2018–05–30].

²⁷ *Pohled do historie*, ZUŠ Havlíčkova, 1919–1990, s. 3. /autor neuveden/.

²⁸ *85. výročí založení*, ZUŠ Havlíčkova, 1919–2004, s. 20. /autor neuveden/.

Nová budova školy se nacházela v Havlíčkově ulici a měla popisné číslo 841. Původně dům patřil manželům Růženě a Jaroslavu Boučkovým, kteří zde do roku 1948 spravovali Hotel Bouček.²⁹ V padesátých letech byla jejich budova sídlem Sboru národní bezpečnosti. Nakonec z rozhodnutí Městského národního výboru byl manželům Boučkovým dům zabaven, seznámeni byli pouze s novým stavem věci: „*O tom vás vyrozumíváme z toho důvodu, že nemovitosti jsou již ve správě Hudební školy v Pardubicích*“.³⁰ Celou budovu ovšem lidová škola neměla jen pro sebe. V letech 1978–1990 se o prostory podělila s nově vzniklou konzervatoří. Učebny LŠU tak byly rozmístěny po Pardubicích do různých objektů, např. TJ Dynamo na Olšinkách, Mateřská školy v Dašické ulici, volných místností v budově v Gorkého ulici.³¹ Počet zájemců o hudební vzdělání však vzrůstal a škoře dosavadní prostory nestačily. Roku 1967 byla proto otevřena nová pobočka LŠU v Pardubicích–Polabinách. O rok později bylo rozhodnuto, že se pobočka stane samostatnou školou.³²

Od roku 1972 nastupuje na pozici ředitele v LŠU Havlíčkova doc. Václav Rabas, varhaník a zakladatel pardubické konzervatoře. Od roku 1978 se stává ředitelem nově založené konzervatoře. Jeho osobnost tak zásadně propojuje pardubické hudební instituce.

Po roce 1989 se učebny LŠU Havlíčkova vrátily na svoji původní adresu do Havlíčkovy ulice, jelikož konzervatoř se přestěhovala do své vlastní budovy, která byla uvolněna po odchodu vedení OV KSČ. Od září 1991 jsou instituce lidových škol umění přejmenovány na Základní umělecké školy (ZUŠ). Změna názvu byla provedena podle vyhlášky č. 292/1991 Sb., o základních uměleckých školách.³³ Od nového školního roku se stal ředitelem MgA. Zdeněk Seidl, který se zaměřoval a dodnes zaměřuje na přípravu žáků hry na klarinet. Za jeho vedení škola změnila adresu už pouze jednou. Hudební škola získala budovu bývalého

²⁹ *Sdružení přátel pardubického kraje*, dostupné on–line z: <http://www.kraj.kppardubicka.cz/stranky/cti-prispevky.php?id=622>. [cit. 2018–05–30].

³⁰ SOKAPardubice, fond Městský národní výbor, odbor školství a kultury, 1961. inv. č. 1151, kar. 1.

³¹ KRAMPEROVÁ, I., *Konzervatoř Pardubice – historická studie*, s. 7.

³² 85. výročí založení, ZUŠ Havlíčkova 1919–2004, s. 20. /autor neuveden/.

³³ Předpis 292/1991 Sb. *Poslanecká sněmovna parlamentu ČR*, dostupné on–line z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=292&r=1991>. [cit. 2018–05–30].

rektorátu Univerzity Pardubice v Havlíčkově ulici v blízkosti od původní budovy působení. Výuka v nové budově začala 3. ledna 1999.³⁴

Hudební škola Pardubice–Polabiny byla otevřena jako pobočka školy z Havlíčkovy ulice roku 1967. Od ledna roku 1968 se pobočka stává samostatnou školou, která ale zůstala v kontaktu s původní uměleckou školou. V prvních letech působení fungovaly pouze tři obory – hudební, výtvarný a taneční. Od roku 1971 přibyl i obor literárně – dramatický.³⁵

Od svého počátku se umělecká škola potýkala s nevyhovujícími prostory, učebny musely být různě rozmístěné. Od roku 1998 se škola dočkala vlastních prostorů v obchodním centru v Lonkově ulici. I přes to neměla dostatek učeben a s tímto problémem se potýká doposud. Další učebny se nachází v budově Gymnázia Mozartova a v ulici Kosmonautů.³⁶ Někteří učitelé dojíždějí vyučovat na pracoviště do ZŠ Svítkov a ZŠ Lázně Bohdaneč.

První ředitelem umělecké školy v Pardubicích–Polabinách byl barytonista Milan Stříteský, který také vedl *Východočeský státní komorní orchestr*, dnes *Komorní filharmonii Pardubice*, kde působil jako vedoucí pěvecké složky. Hráčům z orchestru dal možnost vyučovat na konzervatoři a rozvíjet tak hudební potenciál mládeže. Ve funkci ředitele umělecké školy setrval až do roku 1978.³⁷ V čele umělecké školy se na pozici ředitele vystřídali Dobromila Truplová (1978–1979), výtvarník Dobromil Zahradník (1979–1985), varhaník Vojtěch Javora (1985–1996), bubeník Jindřich Pavlík (1996–2008) a tanečnice Naděžda Gregorová (2009–dosud).³⁸

Studium na ZUŠ je v současné době rozděleno podle věku žáků a studentů do čtyřech skupin, konkrétně se jedná o studium přípravné – zjišťuje studijní předpoklady žáka, studium I. stupně se týká mládeže v kategorii do věku 15 let, studium II. stupně je navazující studium pro absolventy I. stupně nebo pro studenty středních škol, kteří prokázali znalost a vyspělost pro studium II. stupně.

³⁴ *Historie 90 let tvořivé činnosti pedagogů a žáků školy, ZUŠ Havlíčkova 1919–2009*, s. 34. /autor neuveden/

³⁵ *ZUŠ Pardubice*, dostupné on–line z: <http://www.zuspardubice.cz/zbytek/historie.html>. [cit. 2018–05–31].

³⁶ *Informatorium pro rodiče a přátele ZUŠ, ZUŠ Pardubice – Polabiny 2017/2018*. /autor neuveden/.

³⁷ KRAMPEROVÁ, I., *Konzervatoř Pardubice – historická studie*, s. 14.

³⁸ *Informatorium pro rodiče a přátele ZUŠ, ZUŠ Pardubice – Polabiny, 2017/2018*. /autor neuveden/.

Poslední skupinou je studium pro dospělé a jedná se o navazující studium pro absolventy II. stupně a pro zájemce o přípravu na VŠ s příslušným zaměřením.³⁹

Základní umělecká škola Pardubice – Polabiny spolupracuje již více jak dvacet let se *Základní školou Polabiny II* v rámci rozšířené výuky hudební výchovy. Od první třídy děti docházejí do umělecké školy na společnou hodinu rytmické a taneční průpravy. Za pomoci pedagogů si žáci v pololetí vybírají hudební nástroj, na který se učí hrát v umělecké škole po dobu školní docházky. V rámci rozvrhu ZŠ mají žáci zvýšený počet hodin hudební výchovy a sborového zpěvu.⁴⁰

Za tímto projektem stojí prof. Ladislav Daniel, který vystudoval pedagogickou fakultu na Univerzitě Palackého v Olomouci, obor hudební výchova a anglický jazyk. Při svých studiích a během pedagogické praxe si všiml nedostatků dosud užívané metodiky v rámci hudební výchovy. Snažil se najít vhodnější způsoby jak dětem přiblížit a předat hudební vzdělání. Od roku 1960 se stal vedoucím katedry hudební výchovy na Pedagogickém institutu v Olomouci, avšak z politických důvodů musel svoji funkci roku 1972 opustit.⁴¹ Prof. Daniel se plně věnoval svému dílu a roku 1966 se mu podařilo otevřít první třídu s rozšířenou hudební výchovou na ZŠ Svornosti v Olomouci. Po dvaceti letech trvání projektu byly výsledky natolik přesvědčivé, že ministerstvo školství rozhodlo o zavedení tzv. olomouckého modelu do dalších základních škol.⁴² Cílem rozšířené výuky hudební výchovy je snaha o hudební rozvoj žáka prostřednictvím vokálních, instrumentálních, poslechových a hudebně pohybových aktivit. V Pardubicích začala výuka rozšířené výuky hudební výchovy roku 1987.⁴³

³⁹ *Výroční zpráva o činnosti školy*, 2008/2009, dostupné on–line z: <http://www.zuspardubice.8u.cz/soubory/vyrocní200809.pdf>. [cit. 2018–05–31].

⁴⁰ *Výroční zpráva o činnosti školy*, 2008/2009, dostupné on–line z: <http://www.zuspardubice.8u.cz/soubory/vyrocní200809.pdf>. [cit. 2018–05–31].

⁴¹ *Český hudební slovník*, dostupné on–line z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=5230. [cit. 2018–05–31].

⁴² DVOŘÁK, Jan, *Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy Pardubice – Polabiny II*, (Absolventská práce), Pardubice, 2005, s. 7.

⁴³ *ZUŠ Pardubice*, dostupné on–line z: <http://www.zuspardubice.cz/ho/rvhv.html>. [cit. 2018–05–30].

Základní umělecká škola Pardubice–Polabiny slaví tento rok 50 let od svého založení. Pedagogové spolu s žáky připravili bohatý umělecký program, který probíhá během celého roku 2018. Konkrétně se jedná o výstavy v *Galerii Chodba* (v samotné ZUŠ), koncerty učitelů a bývalých absolventů, slavnostní všeoborový koncert ve Východočeském divadle a velký společný koncert, na kterém si zahrají její žáci spolu s *Komorní filharmonií Pardubice*.⁴⁴

V současné době základní umělecká škola spolupracuje na projektu *Výchova k záchraně a udržení kulturního světového dědictví*, účastní se setkání zástupců přidružených škol UNESCO, kde si jednotlivé školy prezentují projekty. V návaznosti na tato setkání vznikl projekt ART VADE MECUM (Pojď se mnou za kulturou). Každý rok se obory ze základní umělecké školy účastní společného tzv. všeoborového koncertu, kde je propojena práce všech čtyř oborů. Jelikož se na základní umělecké škole vyučuje i hra na varhany, žáci mají možnost se zúčastnit mezinárodní soutěže ORGANUM REGIUM. Zajímavým projektem je pořad *Hraje celá rodina*. Jedná se o vystoupení, kde žáci hrají se svými rodinnými příslušníky. Spolupráce s rodiči je možná i ve výtvarném oboru v projektu *Tvoří celá rodina*, kdy rodina žáka společně pracuje na vlastním výrobku. V neposlední řadě je potřeba zmínit festival *Zrcadlo umění*, kdy na různých místech v Pardubicích jsou možné k vidění různá představení a koncerty. V rámci festivalu probíhají také semináře a workshopy.⁴⁵

I přes nelehký začátek základních uměleckých škol si tyto zájmové vzdělávací instituce dokázaly v Pardubicích své právo na existenci uhájit a vybojované pozice udržet. S každoročním přibývání žáků vzrostl i počet jejich pedagogů a poptávka po základním uměleckém vzdělání neklesá. Školy se každoročně zapojují do několika uměleckých akcí města Pardubice a podílejí se na jejich organizování i realizaci. Žáci se pravidelně účastní různých soutěží a zřejmá je i spolupráce pedagogů (někdy i žáku) s konzervatoří a filharmonií.

⁴⁴ *Informatorium pro rodiče a přátele ZUŠ, ZUŠ Pardubice – Polabiny, 2017/2018. /autor neuveden/.*

⁴⁵ *ZUŠ Pardubice*, dostupné on-line z: <http://www.zuspardubice.cz/zbytek/historie.html>. [cit. 2018–05–31].

1.2 Vysokoškolský umělecký soubor Pardubice (VUS Pardubice)

Počátek *Vysokoškolského uměleckého sboru Pardubice* sahá do roku 1950, kdy byla v Pardubicích založena *Vysoká škola chemicko-technologická* (VŠCHT). Pro vznik vysoké školy byly vybrány Pardubice díky rozvinutému chemickému průmyslu a sídlu několika chemických výzkumných ústavů. Díky založení VŠCHT došlo k úzkému propojení nových vzdělaných odborníků s praxí.⁴⁶

Po čtyřech letech, kdy se na univerzitě ustálil kolektiv, se sešlo osmnáct nadšenců, kteří položili základ dnešnímu pěveckému souboru.⁴⁷ Během několika let se *Vysokoškolský umělecký sbor Pardubice* vypracoval mezi přední soubory v kraji i v celém Československu. Důkazem toho byla řada úspěchů, k nimž patří např. účast ve všech ústředních kolech soutěže *Lidové umělecké tvořivosti a Talentované mládeže* v Praze, kde se *Vysokoškolský umělecký sbor Pardubice* poprvé účastnil roku 1955. V dubnu 1958 získal soubor čestné uznání na celostátním festivalu *Lidové umělecké tvořivosti* a byl zařazen mezi nejlepší sbory v republice. Ve stejném roce získal jedno z předních míst v ústředním kole *Talentované mládeže* v Bratislavě. Roku 1959 si ze soutěže v Brně přivezl třetí cenu.⁴⁸

Sbor vyvíjel svou pravidelnou koncertní činnost jak v Pardubicích, tak i v dalších městech Československa. Dokonce tu byla možnost vyjet několikrát do zahraničí. Podle pramenů to jsou všechny státy, ze kterých přijely spřátelené akademické sbory do Pardubic na IFAS, konkrétně z Polska, Dánska, Finska, Švédska, Sovětského svazu, Rumunska, Bulharska, Jugoslávie, Itálie, Španělska a Ameriky. Zřejmá je spolupráce sboru s domácími profesionálními hudební tělesy jako je např. *Východočeský státní komorní orchestr* nebo *Jihočeský symfonický orchestr*. Roku 1980 byla natočena samostatná gramofonová deska (vydavatelství Panton).⁴⁹

⁴⁶ IFAS REPORT, s. 3, 1988.

⁴⁷ *15 let VUS Pardubice*, Pardubice 1974, s. 12.

⁴⁸ Tamtéž, s. 12.

⁴⁹ *15 let VUS Pardubice*, Pardubice 1974, s. 12.

Roku 1974 *Vysokoškolský umělecký sbor Pardubice* získal druhou a třetí cenu na *Concorso Internazionale di Canto Corale* v Itálii.⁵⁰ V roce 1983 získal druhou, třetí a čtvrtou cenu na *Internationale Chortage* v Německé spolkové republice v Polheimu, kde byla silná konkurence mezi sbory z Turecka, Ameriky a z Filipín. Festivalu se účastnili lidé z celé Německé spolkové republiky a pro účinkující vytvořili příjemné prostředí.⁵¹ Z domácích koncertů je třeba vyzdvihnout účast na *Pražském jaru* a koncerty v *Paláci kultury*. Repertoár souboru byl tvořen skladbami renesanční polyfonie, baroka, skladatelů 19. a 20. století, lidové písně, spirituály a vokálně symfonická díla.⁵²

⁵⁰ *15 let VUS Pardubice*, Pardubice 1974, s. 12.

⁵¹ *ZÁŘ*, 1983, roč. 34-38, č. 47, s. 3.

⁵² *15 let VUS Pardubice*, Pardubice 1974, s. 12.

1.3 Komorní filharmonie Pardubice

Hudební těleso *Východočeský státní komorní orchestr* bylo založeno v květnu roku 1969. Jednalo se o první profesionální hudební těleso ve Východočeském kraji, které mělo celostátní význam. „*Východočeský kraj byl zároveň posledním ze všech krajů v ČSSR, kde neexistovala profesionální hudební instituce. Adepty byly zcela logicky dvě největší místa v kraji – sídlo Východočeského krajského národního výboru Hradec Králové a sousední, počtem obyvatel zhruba stejně velké Pardubice.*“⁵³ Pro vznik orchestru bylo důležité hudební zázemí kraje, povědomí o významu hudby a zájem pedagogů, kteří byli ochotni naslouchat návrhům a pomáhat v realizaci hudebních institucí.⁵⁴

Pardubice měly hudební zázemí již před první světovou válkou, což nejlépe dokazují články publikované v místním tisku a hudební programy koncertních večerů, které se v Pardubicích konaly. Podle Stanov „*Pardubického hudebního sdružení*“, byl dne 8. srpna roku 1906 založen spolek pro pěstování orchestrální hudby v Pardubicích. Ve stanovách byly uvedeny základní představy o fungování sdružení: „*§ 1. Účelem spolku jest pěstovati hudbu a šířiti lásku k ní pořádáním koncertů. ... § 4. Sídlem spolku jsou Pardubice. ... § 6. Za člena může býti přijat každý, dáma či pán, o přijetí rozhodne výbor. ... V Pardubicích dne 8. srpna 1906.*“⁵⁵ Hudební sdružení spolupracovalo s místními muzikanty a pěveckými spolky.

Hudební program demonstruje činnost *Pardubického hudebního sdružení*, které pořádalo „*v neděli 16. prosince roku 1906 za laskavého spoluúčinkování pana Františka Koláře VI. Koncert*“.⁵⁶ Na koncertě zazněly melodie od A. Dvořáka, B. Smetany, R. Wagnera a O. Métra pod taktovkou dirigenta Vojty Lautnera. Večerní představení se konalo ve slavném pardubickém Hotelu Veselka. *Pardubické hudební sdružení* se představilo i spoluprací s dámským

⁵³ VÍTEK, B., *15 let Východočeského státního komorního orchestru*, Pardubice 1984, s. 118.

⁵⁴ *10 let Východočeského státního komorního orchestru Pardubice*, Pardubice 1979, s. 8. /autor neuveden/.

⁵⁵ Archiv Komorní filharmonie Pardubice (KfP), karton Pardubická filharmonie. /Stanovy, 1906/.

⁵⁶ Archiv KfP, karton Kultura v Pardubicích – programy. /Hudební program, 1906/.

pěveckým spolkem *Ludmila*. Dne 7. dubna roku 1906 společně uspořádali koncertní večer „*ve prospěch odboru ku podpoře chudých matek*“.⁵⁷ Dámský pěvecký spolek *Ludmila* měl v Pardubicích dlouholetou tradici, již od roku 1865. Podobně jako mužský pěvecký spolek *Pernštýn* (1861) a *Suk* (1920). Spolupráce spolku *Ludmila* a *Pernštýn* je zřejmá mj. z koncertního programu z roku 1925, kdy v Městském divadle v Pardubicích uspořádali „*u příležitosti odevzdání čestných vyznamenání zasloužilým členům*“ reprezentativní koncert.⁵⁸

Zásadní vliv na kulturně hudební rozvoj ve městě a v kraji mělo pardubické divadlo. Dobový tisk uvádí, že dne 11. prosince roku 1909 bylo slavnostně otevřeno městské divadlo v Pardubicích. Realizace myšlenky a následného projektu trvala celkem pět let. Soutěž pro výstavbu objektu divadla vyhrál arch. Antonín Balšánek, který na projektu divadla pracoval od roku 1904. Výstavba probíhala v letech 1907–1909.⁵⁹ *Samostatné směry* ze dne 18. prosince uvádějí, že slavnostní večer byl zahájen proslovem Františka Kuchynky, starosty města Pardubice: „*Vzorné součinnosti všech činitelů o stavbu zasloužilých děkovati jest, že dnes stojí tu stánek divadelního umění důstojný a nádherný, naplňující radostí a hrdostí občanstvo města Pardubic a každého obdivem. Za skvělého účastenství vašeho odevzdávám divadlo jeho vznešenému kulturnímu poslání a přeji, aby jako skvostný květ v celkovém rozkvětu města Pardubic splnilo svůj významný úkol. Nechť zkvétá v něm divadelní umění, nechť množí se jím láska občanstva k umění!*“⁶⁰ Během večerního programu se v divadle odehrály dvě hry, které byly napsané speciálně k tomuto aktu. Jednalo se hru *Poutník* od Karla Maška a o hru *1744* od Dr. Josefa Štolby. Večerní program doprovázely melodie Bedřicha Smetany pod taktovkou dirigenta Vojty Lautnera.⁶¹ Druhý den v divadle zazněla Smetanova *Hubička* v provedení pěveckých spolků *Ludmila* a *Pernštýn*, opět pod taktovkou Vojty Lautnera.⁶²

⁵⁷ Archiv KfP, kar. Kultura v Pardubicích – programy. /Večerní program, 1906/.

⁵⁸ Archiv KfP, karton Kultura v Pardubicích – programy. /Koncertní program, 1925/.

⁵⁹ SAMOSTATNÉ SMĚRY, roč. X., č. 4., 1909. s. 3.

⁶⁰ Tamtéž, s. 3.

⁶¹ SAMOSTATNÉ SMĚRY, roč. X., č. 3., 1909. s. 4.

⁶² *Parpedie*, dostupné on-line z: http://www.parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Mestske_divadlo&rozc=v%9Ae. [cit. 2018-06-06].

Po roce 1910 proběhla změna názvu *Pardubického hudebního sdružení* na *Pardubická Filharmonie*. Zpráva z *Príspevkového archu spolku „Pardubická Filharmonie“*, obsahovala jména osob, které přispěly peněžní částkou do hudebního spolku (nejčastěji 1 korunu a 20 haléřů), který již nesl nový název *Pardubická Filharmonie*.⁶³ Nový název byl zmíněn i v dopise, který byl psaný 2. dubna roku 1913 Marií Webrovou, řídicí učitelkou: „*Slavné ‚Pardubické Filharmonii‘. V úctě podepsaná správa obecné školy na Novém městě dovoluje si oznámiti, že na jaře hodlá provésti ‚Pohádku o zlatém klíči a živé vodě‘ (se zpěvy a tanci). Z té příčiny obracím se na slavnou ‚Pardubickou Filharmonii‘ s prosbou o laskavé spolupůsobení při této hře, jakož i v meziaktí.‘... V Pardubicích 2. dubna 1913.*“⁶⁴ Odpověď Marii Webrové přišla 9. dubna 1913 s informací, že se *Pardubická Filharmonie* zúčastní připravovaného představení.⁶⁵

I přes to, že *Pardubická filharmonie* při svém vzniku měla ve městě význačnou roli, jednalo se o amatérský spolek, který svými možnostmi nemohl působit jako všestranné a vyzrálé těleso. Od založení *Pardubické filharmonie* je zaznamenána velmi důležitá tradice operních představení ve městě Pardubice.⁶⁶

Léta 1914 – 1918 přinášejí útlum hudební činnosti na *Pardubicku*, jedinou zprávou o nějakém dění byla zmínka o činnosti pěveckého spolu *Ludmila*, kdy členky spolku podporovaly vdovy a sirotky finančními výdělky z pěveckých vystoupení.⁶⁷ Z poválečného období se dochoval např. hudební program z roku 1918 pořádaný *Pardubickou Filharmonii* v *pardubickém divadle*, který prezentoval „*Koncert Váši Příhody, virtuosa na housle za spoluúčinkování slečny M. Řezáčové, doprovází slečna R. Příhodová*“.⁶⁸ K programu je připojený dodatek: „*Čistý výnos věnuje se Okresní sirotčí komisi v Pardubicích*“.⁶⁹ Je zřejmé, že se jednalo o charitativní koncert. Ceny lístků byly rozdílné; sedadlo na

⁶³ Archiv KfP, kar. *Pardubická filharmonie. /Príspevkový arch, 1910/.*

⁶⁴ Archiv KfP, kar. *Pardubická filharmonie. /Dopis Marie Webrové, 1913/.*

⁶⁵ Archiv KfP, kar. *Pardubická filharmonie. /Odpověď pro Marii Webrovou, 1913/.*

⁶⁶ VÍTEK, B., *15 let Východočeského státního komorního orchestru*, s. 13.

⁶⁷ *Parpedie*, dostupné on-line z: <http://www.parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Ludmila&rozc=v%09Ae>. [cit. 2018-06-06].

⁶⁸ Archiv KfP, kar. *Kultura v Pardubicích – programy. /Hudební program, 1918/.*

⁶⁹ Archiv KfP, kar. *Kultura v Pardubicích – programy. /Hudební program, 1918/.*

balkoně stálo 3 koruny a 40 haléřů, sezení v lóži 15 korun, lístek na stání v přízemí 1 korunu a 10 haléřů a lístek pro studenta na stání byl za 70 haléřů.⁷⁰

Rok 1919 přinesl vznik nového pěveckého spolku *Suk* a roku 1928 vzniká *Spolek pro komorní hudbu*. Název spolku *Suk* lze odvodit od umělce Josefa Suka, jehož skladby si členové spolku oblíbily a sbormistr spolku František Michálek udržoval s Josefem Sukem blízký přátelský kontakt.⁷¹ Dochoval se program ze slavnostního večera, kde „*Spolek pro komorní hudbu v Pardubicích v pátek 23. listopadu 1928 pod záštitou Městského osvět. sboru VEČER E. H. GRIEGR*“⁷² uspořádal koncertní večer v pardubickém divadle.

Po druhé světové válce byly zpěvácké spolky *Pernštýn* a *Ludmila* zapojeny do *Klubu poštovních zaměstnanců*, z něhož v 50. letech vznikla tzv. *Lidová opera zaměstnanců spojů* později pod názvem *Pardubická lidová opera*. Veřejnosti se představila svým podáním opery *Dráteník*, *Tvrdé palice*, *V studni*, *Tajemství*. Operní soubor předvedl další stovky představení, nejčastěji hrál *Prodanou nevěstu* a také *Traviatu* a to nejen v Pardubicích, ale i na zájezdech po kraji a na Slovensku. Soubor působil pod vedením pardubického pedagoga a dirigenta Jana Douší, který si ke spolupráci zval přední sólisty opery Národního divadla v Praze.⁷³ Roku 1949 uskutečnila pardubická filharmonie koncert „*Na počest narozenin generalissima Stalina*“⁷⁴

Od roku 1950 působí vedle *Pardubické lidové opery* další umělecký kolektiv při Vysoké škole chemicko–technologické *Vysokoškolský umělecký soubor*. Jeho umělecký vedoucí Vlastislav Novák zrealizoval mnoho koncertů po celé republice i v zahraničí.⁷⁵ Oba pěvecké kolektivy se staly častými spolupracovníky později vzniklého *Východočeského komorního orchestru* (VčSKO). Bohaté zkušenosti tyto pěvecké soubory získaly díky svému aktivnímu podílení se na jarních a vánočních koncertech.

⁷⁰ Archiv KfP, kar. Kultura v Pardubicích – programy. /Vstupenky, 1918/.

⁷¹ KRAMPEROVÁ, I., *Konzervatoř Pardubice – historická studie*, s. 3.

⁷² Archiv KfP, kar. Kultura v Pardubicích – programy. /Hudební program, 1928/.

⁷³ VÍTEK, B., *15 let Východočeského státního komorního orchestru*, s. 14.

⁷⁴ Archiv KfP, kar. Kultura v Pardubicích – programy. /Hudební program, 1949/.

⁷⁵ VÍTEK, B., *15 let Východočeského státního komorního orchestru*, s. 15.

S rokem 1965 přicházejí ze strany ministerstva školství a kultury nové směrnice, které umožnily aktivním hudebním iniciátorům založit v Pardubicích *Kruh přátel hudby*. Jejich záměrem bylo pořádat koncerty komorní hudby, hudební vystoupení a podporovat činnosti amatérských těles. U zrodu stáli mimo jiné ředitel nově otevřeného Kulturního domu Dukla František Rousek, umělec Václav Rabas, dirigent orchestru Východočeského divadla Miloslav Drahoš, představitel pardubického pěveckého hnutí a předseda *Pernštýnu* Otakar Bartoš, dosavadní organizátoři koncertů v Pardubicích hudební spisovatel a publicista Jaroslav Antonín Fryč, dále Marie Peterková a Helena Spáčilová. Uspořádané koncerty se konaly v Kulturním domu Dukla.⁷⁶ V tomto momentě se začalo vytvářet kvalitní zázemí pro vznik první profesionální instituce.

K výrazné iniciativě došlo roku 1967, kdy se sešli vedoucí funkcionáři Okresního národního výboru v Pardubicích a mimo jiné vyzvali tehdejší představitele a zástupce pardubického hudebního života k provedení expertní analýzy a konkrétnímu návrhu na řešení dosavadní situace. Členy týmu byli oba ředitelé lidových uměleckých škol Václav Rabas a Milan Stříteský, dále pak sbormistr Vysokoškolského uměleckého sboru Vlastimil Novák a dirigent Pardubického komorního orchestru Luděk Lukeš, který byl také odborným asistentem na Vysoké škole pedagogické v Hradci Králové. Hlavním přínosem jejich expertízy byl konkrétní návrh, aby byl založen soubor typu komorního orchestru. Polemizovalo se totiž také s možností, zda by nebylo vhodnější založit samostatný komorní operní soubor, z důvodu pěvecké tradice, o kterou se zasloužily pěvecké spolky. Nakonec bylo rozhodnuto, že z ekonomického hlediska je založení komorního orchestru reálnější a po umělecké stránce se jednalo o perspektivnější uskupení souboru.⁷⁷

ONV v Pardubicích znaleckou expertízu přijal a začal postupovat v dalších jednání. Zakladatelská listina orchestru byla schválena dne 26. května 1969 na zasedání Východočeského krajského národního výboru. Jednalo se o důležitý právní podklad pro vytvoření orchestru. I přes to, že šlo o orchestr

⁷⁶ VÍTEK, B., *15 let Východočeského státního komorního orchestru*, s. 17.

⁷⁷ Tamtéž, s. 19.

s činností ve Východočeském kraji, v zakladatelské listině je uvedeno, že orchestr: „... nebude uspokojovat pouze potřebu města, v kterém bude umístěn, ale musí pokrýt společenské a umělecké potřeby kraje. Umělecká úroveň tohoto tělesa by však měla umožnit i jeho začlenění do koncertního života České socialistické republiky a účinkování v zahraničí.“⁷⁸ Dále bylo rozhodnuto, že komorní orchestr bude tzv. haydnovského typu⁷⁹.

Představitelé Východočeského kontrolního národního výboru (VčKNV) a první vedení orchestru začali řešit zásadní otázky; zaměřili se proto na hledání hráčů do orchestru, vytvoření programové koncepce a vytvoření pracovních prostor. Velký podíl v řešení otázek měl Milan Stříteský, první ředitel *Východočeského komorního orchestru*. Na přípravách pracoval spolu s inspektorkou kultury Olgou Čenčíkovou, Jaroslavem Hübnerem a Liborem Hlaváčkem (pozdějším šéfdirigentem).⁸⁰ Tito představitelé byli zároveň i konkurzní komisí při přijímání uchazečů. K jejím kladům patří zejména to, že i přes tehdejší kádrovou politiku byli přijati převážně absolventi z vysokých hudebních škol a absolventy konzervatoří. Důležitým měřítkem byl i věk uchazečů. Konkurzní komisi se podařilo vytvořit kolektiv mladých ctizádnostivých lidí, kteří byli zárukou růstu. Průměrný věk prvních členů v orchestru byl 25 let.⁸¹

Sídlem komorního orchestru se prozatím stala budova Československé církve husitské v Pardubicích. I přes zapůjčení prostorů církev nadále pokračovala ve své činnosti. Lze tedy konstatovat, že orchestr začal pracovat v uspokojivých podmínkách, nikoliv však v podmínkách ideálních.⁸²

První koncert byl odehrán 24. října 1969 v Komorním divadle v Pardubicích (dnešní prostory Malé scény ve dvoře) s dirigentem Jaroslavem Vodňanským. Program koncertu byl záměrně sestaven z děl autorů pocházejících z Východočeského kraje. Diváci si poslechly Škroupovu předehru k opeře *Dráteník*, *Divertimento pro housle, violu a orchestr* od Bohuslava Martinů

⁷⁸ Archiv KfP, kar. Pardubická filharmonie. /Zakladatelská listina, 1969/.

⁷⁹ Jednalo se o orchestr s 36 – 40 hráči.

⁸⁰ *10 let Východočeského státního komorního orchestru Pardubice*, s. 8. /autor neuveden/.

⁸¹ VÍTEK, B., *15 let Východočeského státního komorního orchestru*, s. 23.

⁸² Tamtéž, s. 21.

a *Symfonii D dur* od J. V. H. Voříška.⁸³ V této době měl orchestr zatím 11 stálých hráčů a první koncert si poslechla necelá stovka diváků.⁸⁴ Koncert byl současně považován za jakousi vstupní demonstraci krajanů, jelikož všichni autoři skladeb pocházeli z Východočeského kraje.⁸⁵

V prvním roce svého působení vystupoval komorní orchestr nejen v domácím městě, rozjel se také do Hradce Králové, Holic, Brandýsa nad Orlicí, Vamberka, Třebechovic a Litomyšle. Orchestr si tak získal pozornost diváků a regionálního tisku, což přispělo k utváření jeho jména a především k šíření povědomí o jeho existenci.⁸⁶

Nastal čas vyřešit otázku, kdo by se měl chopit funkce ředitele a šéfdirigenta. Veškerou odpovědnost doposud nesla inspektorka kultury Olga Čencíková a Jaroslav Hübner. Prvním ředitelem orchestru se stal Milan Stříteský, který byl zároveň ředitelem na hudební škole v Pardubicích–Polabinách. Nadřazený orgán jej jmenoval na základě výborných výsledků ve vedení jedné z nejúspěšnějších uměleckých škol v kraji. Role dirigenta se ujali Jaroslav Vodňanský spolu s Pavlem Kunzem. Otázka, kdo se stane šéfdirigentem, byla však stále otevřená.⁸⁷

Východočeský státní komorní orchestr vyplnil místo na mapě krajských hudebních zařízení na českém území. Nový orchestr byl na samém počátku své umělecké cesty a teprve s dalšími sezónami se měla ukázat kvalita jeho charakteru. První konkursy probíhaly v umělecké škole, kde volné prostory poskytl ředitel školy Milan Stříteský. Komise brala v první řadě na zřetel hudební vzdělání uchazečů, polovina přijatých členů byla absolventy konzervatoří nebo vysokých hudebních škol. Podařilo se tak vytvořit kolektiv perspektivních mladých lidí, kteří byli zárukou růstu hudebního tělesa. Průměrný věk členů se pohyboval kolem 25 let.⁸⁸ Kritik a muzikolog Milan Slavický okomentoval vznik orchestru v periodiku *Hudební rok*: „*Východočeský komorní orchestr je soubor*

⁸³ Archiv KfP, kar. Kultura v Pardubicích – programy. /Koncertní program, 1969/.

⁸⁴ *10 let Východočeského státního komorního orchestru Pardubice*, s. 8. /autor neuveden/.

⁸⁵ *5 let Východočeského státního komorního orchestru Pardubice*, s. 17. /autor neuveden/.

⁸⁶ Tamtéž, s. 18.

⁸⁷ *5 let Východočeského státního komorního orchestru Pardubice*, s. 25. /autor neuveden/.

⁸⁸ Tamtéž, s. 23.

sympatický především dvěma vlastnostmi: svým věkovým průměrem a svým přístupem k práci. Je totiž složen převážnou většinou z nedávných absolventů akademii a konzervatoří, kteří si doposud uchovali nejen velkou dávku idealismu a nadšení pro věc, ale i umělecké ctižádosti, která je zárukou jejich dalšího profesionálního růstu. ... VČKO je souborem se slibnou perspektivou. Má jisté předpoklady neustrnout na regionální úrovni a vypracovat se pod Peškovým vedením v jeden z našich předních komorních orchestrů: “⁸⁹

Druhá sezóna (1970–1971) přinesla komornímu orchestru výrazný zlom. Hudební těleso přijalo mezi své řady nové členy. Od roku 1970 na post ředitele usedá Josef Shejbal, člen České filharmonie a dlouholetý sólo-hobojista. Spolu s ním přichází jako šéfdirigent Libor Pešek, který vzpomíná na čas trávený ve filharmonii: „*Léta v Pardubicích byla pro mne životní etapou většinou radostné práce, v níž se podařilo mnoho krásného. Zůstalo potěšení z dobře zahrané hudby, potěšení z radostné spolupráce s uměleckým ředitelem Josefem Shejbalem, s dramaturgem Pilkou, z jejich výběru hostujících dirigentů, z tolika posluchačů, přátel a krásných chvil.*“⁹⁰ Nastoupil do orchestru s jasným cílem: „*přivést krajový orchestr na úroveň vyspělého komorního tělesa schopného obstát v národní a poté i mezinárodní konfrontaci a ostré konkurenci.*“⁹¹ Svůj první koncert oddirigoval 8. prosince 1970. V deníku *Zář* sklidil pozitivní kritiku: „*Minulou středu jsme poprvé měli možnost vidět šéfdirigenta Východočeského komorního orchestru Libora Peška v pořadu velmi atraktivním. Bylo to především provedení ‚Legendy z dýmu bramborové nati‘ od Boh. Martinů a pak ‚Klasická symfonie op. 25‘ od S. Prokofjeva. ... Dirigentský výkon L. Peška zaujal v každém směru. Na jeho vláčné a účinné gesto velmi citlivě reagoval orchestr. I přes některá malá nedopatření byl to snad nejlepší výkon VČKO, jaký jsme doposud slyšeli. To se zejména projevilo v Prokofjevovi, jehož svěží skladba zaujala natolik, že si posluchači vynutili opakování poslední věty.*“⁹² Na koncertu spolupracoval Východočeský státní komorní orchestr

⁸⁹ SOA Zámorsk, fond Komorní filharmonie Pardubice 1969–2003, kar. 1. inv.č. 1199, č. j. 43.

⁹⁰ *10 let Východočeského státního komorního orchestru Pardubice*, s. 20. /autor neuveden/.

⁹¹ *5 let Východočeského státního komorního orchestru Pardubice*, s. 18. /autor neuveden/.

⁹² *ZÁŘ*, 1970, roč. 11–18, č. 26, s. 4.

s *Pražským filharmonickým sborem*. Bylo to poprvé, kdy do Pardubic přijel tak významný pěvecký sbor vedený sbormistrem prof. Josefem Veselkou. Koncert byl uveden k uctění nedožitého 80. narozenin Bohuslava Martinů.⁹³

Další kladně hodnocené recenze patřily dirigentu Pavlu Kunzovi, o němž napsal tisk *Pochodeň*: „K prvnímu setkání s dirigentem Pavlem Kunzem v letošní podzimní koncertní sezóně Východočeského komorního orchestru došlo až počátkem října na třech koncertech (Pardubice, Polička, Hradec Králové). Program – Preludium, I. klavírní koncert Bohuslava Martinů a Vodní hudba G. F. Händela – skýtal sám o sobě dostatek možností prověření již známých a ‚usazených‘ kvalit dirigenta, orchestru a jednotlivců. ... Pavel Kunz i tentokrát přivedl orchestr na pódium pečlivě připravený zvládnout do nejmenších detailů mikrostrukturu studovaných děl. ... Pokud jde o interpretační podíl dirigenta na nesporném úspěchu skladby, konstatujeme s plným přesvědčením, že šlo o jeden z vrcholných výkonů Pavla Kunze a pravděpodobně i o výrazný mezník jeho uměleckého růstu.“⁹⁴

Na jaře roku 1971 došlo k značnému upevnění v dechové sekci. Bylo to především díky založení *Komorní dechové harmonie*, v jejímž čele stál ředitel Josef Shejbal. Ten předával souboru dlouholeté zkušenosti sólového a komorního hráče. Soubor vystupoval převážně jako oktet a měl za sebou velký kus práce jak v celovečerních koncertech, tak v koncertech pro mládež.⁹⁵ „*Dechová harmonie – vlastně oktet a nonet – řízená J. Shejbalem byla ukázkou dalších možností orchestru.*“⁹⁶ Svoji činnost ukončil k březnu roku 1973.⁹⁷

Ve druhé sezóně komorní orchestr rozšířil své působení v rámci kraje. Poprvé *Východočeský státní komorní orchestr* zahrál v Chrudimi, Náchodě, Poličce, Hořicích, Jičíně, Moravské Třebové, Opočně a ve Skutči. Noviny *Pochodeň* uvedly, že koncert v Chrudimi se uskutečnil 18. září, a tak otevřel hudební podzimní sezónu na Chrudimsku při účasti okolo čtyř set diváků.⁹⁸

⁹³ Archiv KfP, složka Kulturní přehledy 1970. /Hudební program, 1970/.

⁹⁴ POCHODEŇ, 1970, roč. 55, č. 98, s. 3.

⁹⁵ *5 let Východočeského státního komorního orchestru Pardubice*, s. 19–20. /autor neuveden/.

⁹⁶ ZÁŘ, 1971, roč. 21–27, č. 15, s. 4.

⁹⁷ VÍTEK, B., *15 let Východočeského státního komorního orchestru*, s. 34.

⁹⁸ POCHODEŇ, 1971, roč. 60, č. 100, s. 4.

S třetí sezónou přichází opět změny. Odchází oba dirigenti Jaroslav Vodňanský a Pavel Kunz, zůstává pouze šéfdirigent Libor Pešek. Důvody odchodu dirigentů nejsou zcela jednoznačné. Nabízí se otázka společensko–politického nátlaku a tzv. kádrování zaměstnanců. Možné je, že na odchod mohl mít vliv recenze v *Pochodni*, kde Pavel Kunz sklídl negativní kritiku spolu se sólovými umělci, kteří na koncertě účinkovali. Kritice byly podrobeny úpravy českých koled, které během večera zazněly: „*Ohlédneme-li od problematické kvality úpravy českých koled, kterou dirigent po prvním zhlédnutí několik dní před datem provedení (sic!) odmítl provést, morální následky zřejmého nedodržení dodací lhůty, stupňované šířením nedomyšlených výmluv, dopadají na štít VČKO v míře, kterou si profesionální kulturní instituce usilující o sympatie a bezprostřední přízeň publika sotva může dovolit.*“⁹⁹

Roku 1972 byl do funkce dramaturga a vedoucího provozu orchestru obsazen Jiří Pilka, známý jako hudební publicista a kritik. Význam Jiřího Pilky spočíval nejen v odborně fundované a koncepční dramaturgické práci, ale i v jeho osvětovém působení ve veřejné oblasti. Organizoval značné množství hudebních besed a přednášek, po metodické stránce pomáhal *Hudební mládeži* a umělecké škole. Na jeho popud byly organizovány výchovné koncerty pro mládež.¹⁰⁰

Během třetí sezóny sklídl orchestr první velký ohlas na mezinárodním hudebním festivalu *Pražské jaro* v roce 1972. Od té doby se komorní orchestr stal pravidelným hostem. Deník *Práce* tehdy napsal: „*Poprvé ve svých sedmadvaceti letech dostalo Pražské jaro hudební návštěvu z Pardubic. Dva dny po svých třetích narozeninách byl tímto pozváním poctěn Východočeský státní komorní orchestr, který si uměleckým vedením J. Shejbala a taktovkou šéfdirigenta L. Peška neuvěřitelně rychle dobývá umělecké ostruhy. Na koncertě Pražského jara v Domě umělců vynikly kvality tělesa, které již dnes začíná šlapat na paty svým renomovaným předchůdcům.*“¹⁰¹

⁹⁹ POCHODENĚ, 1971, roč. 65, č. 123, s. 5.

¹⁰⁰ VÍTEK, B., *15 let Východočeského státního komorního orchestru*, s. 35.

¹⁰¹ PRÁCE, 1972, roč. XXVII, č. 138, s. 3.

Je třeba připomenout činnost spolku *Klub přátel hudby*, který i nadále pečoval o pardubický hudební život. Každoročně připravoval zajímavý komorní cyklus, kde vystupovala řada předních sólistů a souborů. Činnost klubu vrcholila v době, kdy organizoval festival *Pardubické hudební jaro* (roku 1972).¹⁰² Ve stejném roce orchestr poprvé vyjel do zahraničí, celkem třikrát se hudebníci vydali do polského města Wrocław. *Východočeský komorní orchestr* začal během třetí sezóny spolupracovat s *Vysokoškolským uměleckým souborem*, poprvé uskutečnili společný koncert v listopadu k 75. výročí narození Klementa Gottwalda. Pravděpodobně se jednalo o objednávku ze strany politických funkcionářů s cílem propagovat politické myšlenky. Své koncertní večery odehrával soubor v nových prostorách sálu ZK Tesla v Hronovické ulici (dnešní *Kulturní dům Hronovická*).¹⁰³

Čtvrtá sezóna (1972–1973) byla obohacena příjezdem a vystupování zahraničních hostů. Můžeme jmenovat například dirigenty Mariise Jansona ze SSSR a Urse Schneidera ze Švýcarska. Z orchestrů hostovaly v Pardubicích *Státní symfonický orchestr Gottwaldov* a *Karlovarský symfonický orchestr*. Pardubický orchestr i tuto sezónu vyjel do zahraničí, účastnil se koncertu ve francouzském Guebwilleru a na festivalu v Západním Berlíně.¹⁰⁴

Pátá sezóna i šestá sezóna (1973–1975) byla význačná díky kulturnímu projektu *Rok české hudby*, který probíhal po celé republice. Orchestr zrealizoval v Pardubicích a v Hradci Králové hned několik mimořádných koncertů, zvláště pak výchovných pro mládež, na počest Bedřicha Smetany. *Rok české hudby* převažoval skladbami právě od Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka.¹⁰⁵ *Východočeský státní komorní orchestr* získal hned několik ocenění. U příležitosti 30. výročí osvobození obdržel Čestné uznání vlády ČSSR a Ústřední rady odboru za úspěšné plnění socialistických závazků a za výsledky, kterých orchestr dosáhl.

¹⁰² VÍTEK, B., *15 let Východočeského státního komorního orchestru*, s. 33.

¹⁰³ Tamtéž, s. 37.

¹⁰⁴ VÍTEK, B., *15 let Východočeského státního komorního orchestru*, s. 37.

¹⁰⁵ DOHNALOVÁ, L., *Česká hudba 2004 – nedílná součást evropské kultury*, in: Zpráva o realizaci programu Česká hudba 2004, MK čj. 8849/2005, Praha 2005, s. 5.

Vedle bohaté domácí činnosti orchestr vystupoval na Bratislavských hudebních slavnostech, navštívil Holandsko a Wartburg.¹⁰⁶

Sedmá sezóna (1975–1976) byla ve znamení kulturně – politické práce v předsjezdovém období. Byly zrealizovány slavnostní koncerty pro zasloužilé pracovníky KSČ, Rudých odborů a další pro širší veřejnost k XV. Sjezdu KSČ a k 55. výročí vzniku KSČ. Za tuto mimořádnou pracovní iniciativu obdržel orchestr Čestné uznání ministerstva kultury ČSSR.¹⁰⁷ Na podzim roku 1976 probíhali volby do zastupitelských orgánů, při kterých *Východočeský státní komorní orchestr* uskutečnil „*Slavnostní koncert pro voliče*“¹⁰⁸, kde byli představeni kandidáti Národní fronty. Tato akce opět probíhala v rámci politické propagandy.

Osmá sezóna přináší kromě běžného koncertního života v kraji také vystupování na *Pražském jaru* a zájezd do Milána. Koncem roku z orchestru odešel dramaturg Jiří Pilka, na jeho místo nastoupil bývalý asistent Vysoké školy pedagogické v Hradci Králové Václav Dvořák. Svou činnost v orchestru ukončil také šéfdirigent Libor Pešek, který byl zastoupen Liborem Hlaváčkem. Během konce sezóny se uvnitř tělesa začaly projevovat rysy dlouhodobé krize v podobě zhoršení vnitřních vztahů mezi orchestrem a vedením. Těmito spory skončila jedna významná etapa orchestru. Bylo třeba vyřešit společné neshody a vystoupit tak, aby další sezóna nebyla pro orchestr tou poslední.¹⁰⁹

S devátou sezónou (1977–1978) přišly očekávané změny ve vedení *Východočeský státní komorní orchestr*. Do důchodu odešel ředitel Josef Shejbal, který měl za úkol navrhnout svého nástupce. Tím se tedy stal šéfdirigent Libor Hlaváček, avšak od března roku 1978 na místo ředitele nastoupil Václav Drábek, do té doby odborný asistent na katedře hudební výchovy Vysoké školy pedagogické v Hradci Králové. K jeho velkým zásluhám patřilo uklidnění vztahů uvnitř tělesa. Aktivně se podílel na přípravách k založení *Svazu českých skladatelů* a koncertních umělců, konkrétně její pobočky ve Východočeském

¹⁰⁶ VÍTEK, B., *15 let Východočeského státního komorního orchestru*, s. 40.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 42.

¹⁰⁸ Archiv KfP, kar. Kultura v Pardubicích – programy. /Slavnostní koncert, 1976/.

¹⁰⁹ VÍTEK, B., *15 let Východočeského státního komorního orchestru*, s. 44.

kraji. Personálně se změnila i funkce dramaturga VŠSKO, od roku 1978 ji zastával Bohuslav Vítek, který do té doby vyučoval v Pardubicích–Polabinách na ZŠ a LŠU. Bohuslav Vítek sledoval cestu orchestru od počátku a od roku 1974 začal psát texty do programových bulletinů a recenze do tisku.¹¹⁰ V letech 1985–1990 zaujímal Bohuslav Vítek post ředitele *Východočeského státního komorního orchestru*. Přijetí nových lidí do čela vedení orchestru se rozhodovalo během dlouhodobých jednání, kde jednali stávající i bývalí členové vedení orchestru. Ze zahraničních koncertů se *Východočeský státní komorní orchestr* během deváté sezóny účastnil koncertů ve Švýcarsku, Itálii a poprvé ve Španělsku.¹¹¹

Desátá sezóna (1978–1979) proběhla obvykle jako sezóny předchozí. Opět s účastí *Východočeského státního komorního orchestru* na festivalu *Pražské jaro* a opět koncertování mimo hranice republiky, konkrétně v Polsku, Rumunsku, Holandsku a ve Švýcarsku. Pro toto období byla obohacující nově založená instituce *Konzervatoř Pardubice*, která přinesla další změnu v hudebním životě kraje a města.¹¹²

Všechny další sezóny orchestru byly jistojistě přínosné pro hudební a kulturní život ve Východočeském kraji. Festivaly, kde se filharmonie prezentovala, byly akce jako *Mezinárodní tribuna mladých umělců*, *Týden nové tvorby* a *Přehlídka českého koncertního umění*, dále vystoupení v abonementních a mimořádných koncertech pořádaných koncertní agenturou *FOK* a *Paláce Kultury*.¹¹³ S postupem času se orchestr komorní filharmonie stal každoročním reprezentantem na evropských i mimoevropských pódii, několikrát účinkoval na mezinárodním hudebním festivalu *Pražské jaro*, na *Bratislavských hudebních slavnostech*, na *Brněnském hudebním festivalu* a na berlínských *Bachových dnech*. Komorní filharmonie spolupracovala s *Českým rozhlasem*, s *Českou televizí* a s *Východočeským divadlem*.¹¹⁴ S těmito institucemi orchestr spolupracuje dodnes.

¹¹⁰ VÍTEK, B., *15 let Východočeského státního komorního orchestru*, s. 47.

¹¹¹ Tamtéž, s. 47.

¹¹² Tamtéž, s. 48.

¹¹³ *20 let komorní filharmonie Pardubice*, Pardubice 1989, s. 4. /autor neuveden/.

¹¹⁴ BRONCOVÁ, D., *Kniha o městě Pardubice*, Praha 1999, s. 38.

V dalších sezónách se na postu ředitele vystřídali Václava Zikán (1990–1994), Oldřich Bubák (1994–1997), Miroslav Hršel (1997–1999), Ludvík Kašpárek (1999–2007), Vojtěch Strítěský (2007–2010) a Jarmila Zbořilová (2010 až doposud). Na postu šéfdirigenta se od odchodu Libora Hlaváčka vystřídali Petr Altrichter, Bohumil Kulínský, Petr Škvor, Róbert Stankovský, Leoš Svárovský, Marko Ivanović. Dnes filharmonii vede šéfdirigent Stanislav Vavřínek. Od roku 1988 VŠSKO mění název a od 2. 5. se prezentuje jako *Komorní filharmonie Pardubice* (KfP).¹¹⁵

Zahraniční činnost orchestru se rozrostla zvláště na přelomu 70. a 80. let. Velmi významným pozváním bylo účinkování v inscenaci Mozartovy opery *Il re pastore* na malé scéně milánské Scaly v roce 1980, dále pak vystoupení na prestižních pódiiích – např. Concertgebouw ve Zlatém sále vídeňského Musikverein, v obou hlavních sálech v Mnichově, v salcburském Festspielhause, v basilejském Casinu, v koncertních sálech v Barcelově, Antverpách a Rotterdamu. Po sametové revoluci se orchestr vydal do zámoří, konkrétně navštívil roku 1991 Japonsko a roku 2000 USA.¹¹⁶

Po roce 1989 filharmonie opustila původní sídlo v Husově sboru a přestěhovala se do uvolněných prostorů po tehdejším Okresním výboru KSČ. Od roku 1993 tato budova nesla název *Dům hudby*.¹¹⁷

Vznik orchestru měl nesmírný vliv na formování hudebního života v Pardubicích i ve Východočeském kraji. Stal se základní jednotkou pro založení dalších hudebních organizací – uměleckých škol a *Konzervatoře*. Filharmonie je považována za profesionální těleso, které má jméno jak u nás, tak i v zahraničí.

Ke vzniku *Komorní filharmonie Pardubice* se váže hned několik významných osobností. Za hlavního iniciátora založení filharmonického orchestru můžeme považovat doc. Václava Rabase, který roku 1978 zrealizoval svoji myšlenku k založení hudebního tělesa v Pardubicích. U zrodu stál také *Kruh přátel hudby* – pardubický spolek hudebníků, který vznikl roku 1965 a stal se organizátorem koncertů komorní hudby, hudebních zájezdů. Byl také

¹¹⁵ ... *Mezi strunami času*, Pardubice 2009, s. 18. /autor neuveden/.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 6–7.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 13.

podporovatelem činnosti Lidových škol umění a nově zakládající konzervatoře.¹¹⁸ V letošním sezóně 2018–2019 slaví *Komorní filharmonie Pardubice* 50 let výročí od svého vzniku.

¹¹⁸ BRONCOVÁ, D., *Kniha o městě Pardubice*, s. 37.

1.4 Konzervatoř

Konzervatoř Pardubice byla založena roku 1978 jako jediná škola svého druhu v Pardubickém i Královehradeckém kraji. Jejím založení bezprostředně předcházelo založení *Východočeského státního komorního orchestru* (dnes *Komorní filharmonie Pardubice*) roku 1969, což bylo jediné profesionální hudební těleso ve Východočeském kraji. I přes to, že tehdy krajským městem a Východočeským centrem bylo město Hradec Králové, Pardubice se staly vhodným městem pro založení střední hudební školy především díky aktivnímu kulturnímu dění komorní filharmonie. V Hradci Králové byl téhož roku založen *Státní symfonický orchestr Hradec Králové*, dnes *Filharmonie Hradec Králové*.¹¹⁹ Ve stejném roce založení konzervatoře vznikl i hudební festival *Pardubické hudební jaro*. Tyto zmíněné události se staly přelomovými pro rozvoj hudebního i kulturního dění ve Východočeském kraji.

Prvotní impuls k založení hudební školy měla tehdejší vedoucí odboru školství a referentka Kontrolního národního výboru (KNV) v Hradci Králové Blanka Bláhová, která v informační zprávě pro vedení Východočeského kontrolního národního výboru (VčKNV) uvedla: „*Jedinou cestou, jak zabezpečit pravidelný příliv učitelů LŠU do kraje, je zřízení konzervatoře ve Východočeském kraji...*“.¹²⁰ Svoji zprávu uzavřela žádostí o souhlas k zahájení jednání o zřízení konzervatoře k datu 1. září 1978. Nadřízený stranický orgán přijal žádost kladně a v návaznosti na souhlas dostal odbor školství VčKNV povolení ke svolání komise, která měla za úkol připravit podklady pro jednání rady VčKNV. Dále měla komise prakticky a politicko–ideově zdůvodnit potřebu založení střední umělecké školy. Hlavním úkolem k řešení byla otázka výuky, zajištění materiálů a nábor profesorů, talentové a přijímací zkoušky, komise měla proto odhadnout soudobé kádrové potřeby těchto náborů a přijímacích řízení.¹²¹ Nabízí se otázka, zda během přijímání profesorů a studentů byl kladen důraz na vzdělání a talent

¹¹⁹ KUKLÍK, V., *Nadějná cesta školy*, Hudební nástroje, 1989, roč. 26. s. 57.

¹²⁰ Tamtéž, s. 58.

¹²¹ Tamtéž, s. 58.

nebo zda byl důležitější postoj a názor uchazeče k politickému dění. Zřejmě ale je to, že uchazeč musel předvést své hudební znalosti a dovednosti, neboť úroveň konzervatoře nebyla nijak nízká.

Do komise pro zřízení konzervatoře byli jmenováni Antonín Šimeček (inspektor pro LŠU), Dáša Kašpárková (inspektorka pro VčKNV), Václav Rabas (ředitel LŠU Pardubice–Havlíčková), Jan Lipavský (zástupce ředitele LŠU Pardubice–Havlíčková) a Miloslav Stříteský (ředitel LŠU Pardubice–Polabiny).¹²² Hudební profesionálové, kteří v komisi usedli, dodali skutečné renomé. Výnosem vlády a rozhodnutí VčKNV byla v Pardubicích zřízena státní konzervatoř k datu 1. září 1978.¹²³

Prvním ředitelem konzervatoře se stal významný hudebník a varhaník doc. Václav Rabas. Jeho osobnost byla přitažlivá pro řadu vynikajících hudebníků, kteří začali na konzervatoři vyučovat. Václav Rabas působil v *Klubu přátel hudby*, byl ředitelem kůru krematoria v Pardubicích a ředitelem na umělecké škole. Angažoval se i v polické sféře. Ve volbách roku 1976 usedl jako bezpartijní poslanec do Sněmovny lidu, kde setrval do roku 1989. Jako politik se podílel na prosazení udělování magisterského titulu pro absolventy uměleckých škol a pedagogy.¹²⁴ Díky uměleckému věhlasu a přátelským konexím se Václavu Rabasovi podařilo pro školu získat profesionální hudební umělce a hudební pedagogy. Jeho dlouholetý přítel Vladimír Popelka - pardubický hudební skladatel a dirigent v rozhovoru zavzpomínal na dobu před založením konzervatoře: „Někdy v roce 1977 zavolala Václavovi referentka KNV (v Hradci Králové) Blanka Bláhová, že vidí jako nevyhnutelnou nutnost založit v rámci kraje konzervatoř. Sešli se ve třech – ještě s inspektorem Lidových škol umění Antonínem Šimečkem a konstatovali, že většina učitelů LŠU nemá potřebnou aprobaci. Výsledkem diskusí na toto téma bylo, že Václav Rabas byl jmenován

¹²² KUKLÍK, V., *Nadějná cesta školy*, Hudební nástroje, 1989, roč. 26. s. 58.

¹²³ *Parpedie*, dostupné on-line z: http://www.parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Dejiny_Pardubic_v_datech&rozc=v%9Ae. [cit. 2018-06-08].

¹²⁴ KOSINOVÁ, D., *Životní a umělecká dráha doc. Václava Rabase*, (Absolventská práce) Konzervatoř Pardubice 1997, s.8.

ředitelem Konzervatoře Pardubice. Její sídlo bylo tehdy v Havlíčkově ulici. Sehnat kvalitní pedagogy byl Václavův první úkol.“¹²⁵

Výuka na pardubické konzervatoři byla zahájena dne 1. září 1978 v Havlíčkově ulici, kde uvolnila prostory ZUŠ Havlíčkova. Nejednalo se o úplně ideální zázemí, prostory byly pouze dočasné. Mezitím byla ZUŠ rozmístěna do menších pracovišť po Pardubicích. Konzervatoř setrvala v Havlíčkově ulici až do roku 1990. Pardubické noviny ZÁŘ dne 18. září 1978 uvedly: „*V těchto dnech byla slavnostně otevřena nová umělecká škola v Pardubicích – VÝCHODOČESKÁ KONZERVATOŘ. Zahajovacího aktu se zúčastnila delegace stranických a státních orgánů v čele s tajemníkem KSČ soudruhem Václavem Šípkem... Po krátkém vystoupení profesorů školy se ujal slova ředitel konzervatoře a poslanec Federálního shromáždění soudruh Václav Rabas. Poděkoval stranickým a státním orgánům za pochopení, s jakým přistupovali ke zřízení Východočeské konzervatoře.*“¹²⁶ V závěru článku je zdůrazněn cíl střední hudební školy – škola má vychovat profesionální hudební umělce, žáci a profesori mají plně zužitkovat vklady, které stát do umění dává a díky své práci se mají podílet na budování socialistické kultury a zušlechtnění člověka.¹²⁷

Od počátku existence konzervatoře se na škole vyučovaly všechny múzické obory, kromě baletu, skladbu a dirigování. Jednotlivá oddělení byla zastoupena významnými osobnostmi české hudební pedagogiky. Jmenujme alespoň některé z nich: za klavírní oddělení to byla Ema Doležalová, přední česká klavírní pedagožka, smyčcové oddělení vedl Iva Štraus – houslista a laureát *Mezinárodní hudební soutěže Pražské jaro*, dechové oddělení vedl hornista Otakar Tvrdý, bývalý člen *České filharmonie* a pedagog pražské konzervatoře. Ve vedoucí funkci pěveckého oddělení stanul Miloslav Strítěský, barytonista a ředitel tehdejší LŠU Pardubice–Polabiny, který zároveň plnil funkci zástupce ředitele konzervatoře. Oddělení kytary a akordeonu měla na starost akordeonistka Eliška Andrýsová. Velkým přínosem pro oddělení hudební teorie

¹²⁵ *Klub přátel Pardubicka*, dostupné on–line z: <http://www.kppardubicka.cz/cs/menu/zprava/1021–pardubice–hudebni–centrum–vychodoceskeho–regionu–diky–vaclavu–rabasovi/>, [cit. 2018–06–06].

¹²⁶ ZÁŘ, 1978 roč. 29–33, č. 49, s. 5.

¹²⁷ Tamtéž, s 5.

byli skladatelé Miroslav Raichl a Aleš Hájek. Významným pedagogem i organizátorem byl Miloslav Kučera, ředitel pardubického divadla, který vyučoval základy operního herectví a operní režie.¹²⁸

V roce 1990 konzervatoř získala zásluhou ředitele Václava Rabase vlastní důstojné prostory pro výuku i uměleckou práci pedagogů i studentů. Objekt do té doby sloužil Okresnímu výboru KSČ. Od roku 1993 se budova nazývá *Dům hudby*. Jakou roli sehrál v celé věci Václav Rabas, zaznamenal pro *Klub přátel Pardubicka* Vladimír Popelka: „*Václav Rabas tehdy v roce 1990 přesvědčil pardubického starostu Jaroslava Šimona, že bývalý sekretariát KSČ v ideální poloze v centru města musí sloužit kultuře.*“¹²⁹ Václav Rabas vystupoval i po předání objektu se svojí energickou představou, za jakých podmínek bude budova konzervatoři a hudebnímu dění v Pardubicích sloužit – v budově byly malé místnosti ideální jako učebny konzervatoře, velký zasedací sál měl být koncertním sálem a další místnosti měly být využity pro administrativu. Budova byla natolik prostorná, že se do ní mohla přesídlit i *Komorní filharmonie Pardubice*. Působení těchto dvou institucí v jedné budově usnadnilo jejich spolupráci a posílilo již tak velmi silné propojení.

Nicméně i tak se objevila řada problémů plynoucích zejména ze špatného technického stavu budovy. Bývalý ředitel konzervatoře Jaromír Hönig zavzpomínal a pro školní almanach uvedl: „*Když jsme se sem přistěhovali, začalo do sálu zatékat. Následovaly razantní opravy. Musely se udělat rozsáhlé rekonstrukční práce, protože byla obrovská prozvučnost mezi třídami. A přemýšleli jsme, co udělat s velkým sálem, dnešní Sukovou síní, aby byla přijatelnější akusticky i vizuálně.*“¹³⁰

Na postu ředitele konzervatoře se po V. Rabasovi vystřídali barytonista Miloslav Stříteský (1990–1999), flétnista Jaromír Hönig (1999–2011) a houslista Dalibor Hlava (2011 – doposud).

¹²⁸ KUKLÍK, V., *Nadějná cesta školy*, Hudební nástroje, 1989, roč. 26, s. 57.

¹²⁹ *Klub přátel Pardubicka*, dostupné on-line z: <http://www.kppardubicka.cz/cs/menu/zprava/1021-pardubice-hudebni-centrum-vychodoceskeho-regionu-diky-vaclavu-rabasovi/>, [cit. 2018-06-06].

¹³⁰ ... *Mezi strunami času*, s. 13. /autor neuveden/.

Od samého počátku existence školy byly zaznamenány významné úspěchy studentů, kteří se účastnili národních i mezinárodních soutěží. Jejich výsledky poukazyvaly na kvalitu a úroveň školy. Konzervatoř se během svého působení zapojila i do řady významných projektů. Prvním takovým projektem byl výchovný koncert pro děti nazvaný *Pohádkový svět opery*. Pořad s operními áriemi motivované světem pohádek byl uveden roku 1981. Režie se ujal Miloslav Kučera. Projekt měl přiblížit svět opery dětem, kde jednotlivé árie doprovázelo mluvené slovo M. Kučery.¹³¹

Ve školním roce 1982–1983 byly nastudovány opery *Lancelot* od Luboše Fišera a *Bastien a Bastienka* od Wolfganga Amadea Mozarta, opět v podání Miloslava Kučery. Na představení spolupracovala i umělecká škola z městské části Pardubice–Polabiny. V dalších letech konzervatoř pokračovala s operními projekty, díky kterým sklízela mimořádné ovace a úspěchy. Po sobě jdoucí představení za každý školní rok to byl *Kouzelný svět opery*, *Sto tváří lásky*, *Za operou kolem světa*. Největší projekt se uskutečnil roku 1987 – provedení opery Gioacchina Rossiniho *Lazebník sevillský*, které mělo hned několik repríz i v následujícím školním roce.¹³²

Po krátké pauze začíná konzervatoř s projekty opět v roce 1994, kdy se vrátila k inscenaci *Lancelot*. Nyní již na projektu spolupracovala i *Východočeské divadlo Pardubice*, kde se také představení konalo. „...*Ojedinělost premiéry zvýšila účast dvou renomovaných umělců – autora Lancelota, jednoho z nejvýznamnějších současných českých hudebních skladatelů Luboše Fišera a vynikajícího houslisty Ivana Štrause. Ten spolu s profesorem pardubické konzervatoře Josefem Pickem brilantně přednesli Fišerovu Sonatu ‚Ruce‘ ...Pokaždé, kdy o přízeň diváků bojuje mládí, dochází většinou k neopakovatelným a upřímným divadelním zážitkům. Jiné to nebylo ani v případě Lancelota v podání studentů pěveckého oddělení pardubické konzervatoře. Je až obdivuhodné, jak se dokázali vypořádat sice s krásnými,*

¹³¹ Archiv Konzervatoře Pardubice, kar. Koncertní programy. /Zápis ze schůze, 1981/.

¹³² Archiv Konzervatoře Pardubice, kar. Koncertní programy. /Program z vystoupení, 1987/.

nicméně náročnými pěveckými i hereckými úkoly, takže jejich výkony by nejednou s úspěchem zastínily profesionály na našich operních scénách...“¹³³

Roku 1996 se uskutečnil první společný koncert konzervatoře a *Komorní filharmonie Pardubice*. Vznikl tak sedmdesátičlenný orchestr, který zahrál skladby *Američan v Paříži* od George Gershwinova, *Koncert pro klavír a orchestr b moll* od Petra Iljiče Čajkovského s ruským sólistou Sergejem Milsteinem a *Symfonii č. 5* od Ludwiga van Beethovena, vše pod taktovkou Istvána Dénese. Pardubické noviny uvedly: „...*Impozantní byl už pouhý pohled na sedm desítek hráčů. Když poté před ně s taktovkou předstoupil István Dénes a zazněly první tóny Gershwinova Američana v Paříži, výsledný dojem byl fascinující. Symfonická hudba v podání obřího tělesa na samé hranici akustických možností sálu přibila posluchače do sedadel.*“¹³⁴

V rámci oslav 20. výročí založení konzervatoře uspořádala škola několik dalších reprezentativních akcí. První z nich byl koncert *Clarinet Factory* (klarinetové kvarteto), další koncert byl věnovaný smyčcovému oddělení, kde vystoupili bývalí absolventi školy. Vrcholem oslav byl absolventský orchestrální koncert. I zde vystoupila řada bývalých absolventů.¹³⁵

V roce 2000 se konzervatoř vrátila opět k opeře, na jevišti pardubického divadla byla provedena opera Bedřicha Smetany *Hubička*. Tímto představením se konzervatoř připojila k oslavám 90. výročí zahájení provozu divadla. Výběr opery nebyl náhodný, *Hubičkou* byl totiž před 90 lety zahájen provoz divadla. Orchester složený ze studentů konzervatoře dirigoval Otakar Tvrdý. Ke stejné opeře se studenti konzervatoře vrátili v roce 2001, kdy přijali pozvání na 5. ročník prestižního festivalu hudebního divadla *Opera* v Praze. Inscenace *Hubičky* byla doposud největším operním projektem školy.¹³⁶

Roku 2003 se uskutečnil druhý společný koncert konzervatoře a *Komorní filharmonie Pardubice*, kde byla provedena kompletní *Má vlast* od Bedřicha Smetany. K vedení orchestru byl pozván Libor Pešek, koncert proběhl v Sukově

¹³³ PARDUBICKÉ NOVINY, 1994, roč. 9, č. 18. s. 5.

¹³⁴ PARDUBICKÉ NOVINY, 1996, roč. 15, č. 39. s. 4.

¹³⁵ KRAMPEROVÁ, I., *Konzervatoř Pardubice – historická studie*, s. 27.

¹³⁶ Tamtéž, s. 27.

síni v *Domě hudby*. Studenti sklidili bujarý potlesk přítomných diváků a pochvalu od vedení školy.¹³⁷ O rok později pak na stejném místě proběhl slavnostní varhanní koncert s inaugurací nových varhan.¹³⁸

Roku 2008 k 30. výročí založení konzervatoře byly upořádány celkem tři projekty. Prvním projektem byl sborový koncert s názvem *Pocta Miroslavu Raichlovi*. Druhou akcí byl *Komorní koncert z děl skladatelů – pedagogů školy*, kde zazněly skladby Antonína Hájka, Miroslava Raichla a Jolany Saidlové. Vrcholem oslav byl *Slavnostní koncert* uskutečněn v *Sukově síni Domu hudby*, kde společně vystoupila *Komorní filharmonie Pardubice* a orchestr studentů z konzervatoře. Pod taktovkou Leoše Svárovského zazněla předehra k opeře *Hubička, Koncert a moll pro housle a orchestr* od Antonína Dvořáka a *Symfonie e moll ‚Z Nového světa‘*. Jako sólista vystoupil Leoš Čepický, nejúspěšnější absolvent a houslista konzervatoře. Spolu s konzervatoří slavila i *Základní umělecká škola Pardubice–Polabiny 40. výročí od svého založení*, které proběhly v dubnu 2008 ve *Východočeském divadle*.¹³⁹

V letech 2006–2009 se pardubická konzervatoř stala spolupořadatelem mezinárodního hudebního festivalu *Mladé pódium* díky absolventce Vladislavě Borkové, která od roku 2006 působila jako organizační ředitelka ve výboru festivalu. Festival vznikl původně v Karlových Varech v roce 1973 jako festival zaměřující se na české a zahraniční umělce do věku 35 let. Cílem bylo podpořit začínající kariéru mladých umělců. Pardubická konzervatoř poskytla pro festival zázemí, a hudební dění ve městě tak bylo opět obohaceno o další kulturní událost, která se od té doby každé čtyři roky v Pardubicích opakovala. Koncerty v rámci festivalu ovlivnily atmosféru na konzervatoři. Studenti totiž dostali příležitost pravidelně vystupovat na festivalu a s postupem času začali sklízet velké úspěchy u pardubického publika.¹⁴⁰

Pro konzervatoř byla stěžejní léta před jejím samotným založením, především díky významným umělcům a pedagogům, kteří se podíleli na prvotní

¹³⁷ Archiv Konzervatoře Pardubice, složka Závěrečné zprávy. /Zhodnocení na poradě, 2003/.

¹³⁸ Archiv Konzervatoře Pardubice, kar. Koncertní programy. /Koncertní program, 2004/.

¹³⁹ Archiv Konzervatoře Pardubice, kar. Koncertní programy. /Slavnostní program, 2008/.

¹⁴⁰ KRAMPEROVÁ, I., *Konzervatoř Pardubice – historická studie*, s. 37.

organizaci školy. Zakládali jednotlivá oddělení a svým prvním studentům se snažili vytvořit adekvátní prostředí ke studiu hudby, dbali na individuální přístup pedagoga. Konzervatoř byla od samého počátku tvůrcem zajímavých projektů a akcí, ve kterých se uplatňovaly všechny studijní obory vyučované na škole. Na projektech spolupracovala jak s pardubickou komorní filharmonií, tak i se základními uměleckými školami.

Dodnes se vedení konzervatoře opírá o zkušený pedagogický sbor, v němž působí několik významných umělecko–pedagogických osobností jako je například houslista Dalibor Hlava, dirigent Tomáš Židek, trombonista Alois Mech, flétnista Jaromír Hönig, houslistka Iva Svobodová Kramperová, klavíristka Jana Turková. Jednoznačným pozitivem je skutečnost, že řada pedagogů se od samého počátku aktivně zapojovala do koncertního života doma i v zahraničí.¹⁴¹

Konzervatoř nadále prezentuje výsledky své práce a činnosti zejména formou veřejných koncertů a vystoupení. Kromě cyklu absolventských koncertů, které každoročně vrcholí v měsíci červnu orchestrálními koncerty ve spolupráci s *Komorní filharmonií Pardubice* a s *Filharmonií Hradec Králové*, se aktivně zapojuje do kulturního dění města. Vítá a podporuje spolupráci se ZUŠ v regionu. Posluchači školy i pedagogové obohacují hudební život na těchto školách a snaží se podněcovat zájem dětí o studium hudby. Pedagogové konzervatoře každý rok absolvují řadu konzultací s vyučujícími a žáky na ZUŠ, kteří uvažují o dalším hudebním vzdělání a připravují se k talentovým zkouškám. Konzervatoř realizuje i výchovné a vánoční koncerty pro základní a střední školy ve spolupráci s pedagogy v Pardubicích a v Chrudimi. Významnou součástí prezentace pedagogické práce školy je účast a ocenění studentů konzervatoře v národních a mezinárodních soutěžích.¹⁴²

Během historie konzervatoře se na škole zrodila řada mladých umělců, působících v profesionálních hudebních tělesech a na operních scénách. Uvedme alespoň houslisty Leoše Čepického, Petra Zdvihala, houslistku Ivu Svobodovou

¹⁴¹ SOkA Pardubice, fond Konzervatoř Pardubice, inv. č. 107, kar. 1. /Výroční zprávy od roku 1995/.

¹⁴² SOkA Pardubice, fond Konzervatoř Pardubice, inv. č. 107, kar. 1. /Výroční zprávy od roku 1995/.

Krameporovou, mezzosopranistku Karlu Bytnarovou, sbormistra Jaroslava Brycha, hornistu a dirigenta Otakara Tvrdého, hornistu Radka Baboráka a kytaristu Petra Seidla. Záslužná je i činnost absolventů školy v oblasti pedagogické, směřující k upevňování hudebního zázemí východočeského regionu.¹⁴³ Vedle umělců vznikala na konzervatoři menší hudební tělesa, která se skládala ze studentů konzervatoře. Pro příklad uveďme *Clarinet Factory* a *Barocco sempre giovane*.

1.4.1 Dům hudby

Sídlem dnešní *Komorní filharmonie Pardubice* a *Konzervatoře Pardubice* je tzv. *Dům hudby*. Původně ovšem stavba sloužila jako sídlo Okresního výboru Komunistické strany Československa. Uvnitř budovy se nacházel velký zasedací sál, který později začal sloužit jako koncertní sál pro filharmonii i konzervatoř.¹⁴⁴

Počátky budování objektu byly spojeny s demolicí původní zástavby. Z technické zprávy z roku 1979 se dozvídáme, že „pro výstavbu nové budovy OV KSČ v Pardubicích, je nutné provést demolici objektů sloužících jako sklady a provozní prostory obchodů na Třídě Míru.“¹⁴⁵ Budova byla dokončena roku 1983 na bývalém Nábřeží Československé armády, dnes na Sukově třídě. Autorem architektonického návrhu je architekt Jan Třeštík. Od roku 1990 se budova stala sídlem konzervatoře a filharmonie. V kuloárech konzervatoře se mezi studenty zpívalo „ a chalupu a chalupu dostanem od strany“. Roku 1993 objekt dostal název *Dům hudby*.¹⁴⁶

Roku 1990 dislokační komise města Pardubice rozhodla, že tento dům bude sloužit školství a umění. Jako první se nastěhovala pardubická konzervatoř a část ZUŠ Havlíčkova, následně se nastěhovala *Komorní filharmonie*

¹⁴³ SOKA, Pardubice, fond Konzervatoř Pardubice, inv. č. 107, kar. 1. /Výroční zprávy od roku 1995/.

¹⁴⁴ *Parpedie*, dostupné on-line z: http://www.parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Dum_hudby. [cit. 2018-06-06].

¹⁴⁵ SOKA, Pardubice, fond Městský národní výbor v Pardubicích, inv.č. 1312, kar.1. /Technická zpráva, 1979/.

¹⁴⁶ ... *Mezi strunami času*, Pardubice 2009, s.13. /autor neuveden/.

*Pardubice.*¹⁴⁷ Nová budova umožnila zázemí pro tyto hudební instituce, nicméně rekonstrukce některých prostorů byla alarmující. Jaromír Hönig, ředitel konzervatoře, uvedl: „Zaměřili jsme se i na akustiku. Byl zrušen strop, kde byly těžké lamely. Ted' jsou nahrazené lehkým stropem. Tím se i do značné míry zvýšila kubatura Sukovy síně, podařilo se prodloužit dozvuk. Pro varhany by měl být ještě větší, ale udělali jsme maximum a současný stav je přijatelný.“¹⁴⁸

Budova dodnes slouží oběma institucím a v řadách obyvatel Pardubic vzbuzuje smíšené názory. Některým obyvatelům budova připomíná časy bývalého režimu, kdy tu sídlila OV KSČ. Jiní zase v budově vidí zajímavý moderní pohled na architekturu. Student architektury Adam Dvořák z Pardubic se ve své bakalářské práci zabýval stavbou dnešního *Domu hudby*. Je zastáncem názoru, že při stavbě domu byly užity kvalitní materiály a při představě, že by se stavba měla rekonstruovat, ztratila by svůj charakter.

¹⁴⁷ ... *Mezi strunami času*, Pardubice 2009, s. 13. /autor neuveden/.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 13.

1.5 Folklorní soubory

Význam folklorních souborů má velký vliv na rozvoj kulturního života a rozvoj hudebních institucí. Mnoho členů ze souborů působí při ZUŠ jako pedagogové, jiní studují na konzervatoři nebo jsou členy ve filharmonii. Někdy vše dohromady. To dokazuje spolupráce mezi hudebními institucemi v Pardubicích. Za úkol si kladou rozvíjet a podporovat děti od útlého věku v hudbě a seznamovat je s různými druhy umění, udržovat a nadále pozvedávat kulturně hudební scénu v Pardubicích. Díky tomu jsou folklorní soubory a ostatní hudební instituce známé v celém kraji i republice.

Pro vznik folklorních souborů ve městě Pardubice bylo stěžejní založení jednoho souboru – *Lipka*. Ten byl založen v Hradci Králové roku 1977 v Kulturním domě Koruna při cimbálové muzice Jaroslava Šedého. V té době se zaměřoval převážně na slovenský folklor. Od roku 1981 se *Lipka* přestěhovala do Pardubic do Kulturního domu Dukla. Hlavním důvodem stěhování byl pravděpodobně fakt, že převážná většina členů souboru pocházela z Pardubic, a měla tak taneční prostory na blízku. Po příchodu sester Blanky Sloukové a Jitky Vítkové se v souboru začal tvořit více český folklor. K nastudování jim sloužily prameny v podobě sbírek pocházejících z Chrudimska, Nasavrcka, Hradecka a Rychnovska. S rokem 1981 vznikla při souboru nová lidová muzika v čele s Jitkou Řehákovou, kterou později vystřídal Jaroslav Vychodil. Pěveckou složku souboru vedl Bohuslav Vitek, dramaturg *Komorní filharmonie Pardubice*.¹⁴⁹ Soubor se roku 1984 setkal s velkým úspěchem, kdy spolupracoval s Československou televizí na pořadu *Chození s rozmarýnou*. Vzniklo v něm mnoho tanečních pásem, na kterých se podíleli významní choreografové, umělci a hudebníci jako např. manželé Rejškovi, Stavělovi, Vítkovi, Kamila Skopová a Iva Dostálová.¹⁵⁰

Roku 1987 se uskutečnilo první dělení souboru, kdy se od *Lipky* odpojila muzikantská složka a část tanečníků. Ti si založili nový folklorní soubor

¹⁴⁹ VONDRUŠKOVÁ, A. a kol., *Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí v Čechách*, s. 72.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 72.

Karmazín pod vedením Jaroslava Vychodila a Jiřího Osoby.¹⁵¹ V následujících letech odešla z *Lipky* další část tanečníků, kteří si založili vlastní folklorní soubory, konkrétně soubory *Červánek* (1979, Hradec Králové) *Kvítek* (1982, Hradec Králové), *Lužičan* (1987, Krásná Lípa), *Křiničánek* (1988, Krásná Lípa), *Dykyta* (1990, Krásná Lípa). Soubory *Radost*, *Karmazín* a *Perníček* byly založeny v Pardubicích.¹⁵² Důvodem rozdělení souboru *Lipka* byly neshody a rozdílné názory mezi členy.

Soubor *Radost* byl založen roku 1977, původně jako pionýrský kroužek. Po roce působení se z něj stala skupina, která se začala zajímat o folklorní tance. Vedla jej Jitka Vítková, která se inspirovala folklorními prameny pocházející z Chrudimska, Nasavrcka, Pardubicka a Hradecka. Soubor se okrajově zabýval i jinými oblastmi (Západní Čechy, Morava, Slovensko) ovšem hlavní choreografie se týkaly folkloru z domácího regionu.¹⁵³ Roku 1990 se pod soubor *Radost* přidalo oddělení *Holoubek*, kde působily děti od 4 let. Při souboru vznikla i lidová muzika, v jejímž vedení se postupně vystřídali Ladislav Vlček, Václav Trunec, Iva Dostálová, Ondřej Slouka, Radim Koppitz, Ondřej Jiránek, Anna Škodová a Irena Konvalinková.¹⁵⁴

Jitka Vítková vzpomíná, jak na samém počátku chtěla vytvořit malou skupinku s dětmi z města, včetně svých vlastních dětí, a naučit je několik lidových tanců a písní: „Byla jsem zapálena, ale nezkušená. Mnoho věcí se nepovedlo, ale věřím, že i té první generaci souborových dětí zbylo pár hezkých vzpomínek na chvíle prožité v souboru. Někteří z těch prvních se nyní vracejí, aby přivedli do souboru své děti, a nabízejí pomoc s vedením, pedagogickou i finanční spoluprací.“¹⁵⁵

Radost má za sebou mnoho úspěchů na domácí i zahraniční půdě. Z festivalů domácích je třeba vyzdvihnout opakovanou účast na prestižním *Mezinárodním folklorním festivalu Strážnice*. Dále se *Radost* každoročně účastní

¹⁵¹ KUPKOVÁ, Renáta a MOKREN, Aleš, *Český rok: lidové obyčeje na Pardubicku dříve a nyní: národopisná výstava k 10. výročí vzniku folklorního souboru Karmazín*, Pardubice, 1998, s. 43–44.

¹⁵² VONDRUŠKOVÁ, A. a kol., *Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí v Čechách*, s. 80.

¹⁵³ Tamtéž, s. 80.

¹⁵⁴ *Rozhovor s Jitkou VÍTKOVOU* [záznam rozhovoru]. Pardubice 9. 3. 2015.

¹⁵⁵ *Almanach k 25. výročí vzniku souboru Radost Pardubice*. Pardubice, 2003. /nestránkováno/.

zahraničních folklorních festivalů, kam je soubor pozván ze strany spřátelených pořadatelů a souborů. Od roku 1999 se sám stal jedním z organizátorů festivalu *Tradice Evropy*, jehož cílem je přiblížit hlavně dětským divákům zahraniční folklor prostřednictvím jejich vrstevníků. Soubor za léta svého působení natočil několik propagačních videí a CD. V současné době má okolo 120 členů ve věkovém rozmezí od 4 do 25 let.¹⁵⁶

Bývalá členka souboru *Lipka* Blanka Slouková založila folklorní soubor *Perníček* při *Základní umělecké škole Havlíčkova* roku 1986. Repertoár tvořila z folklorních regionů z okolí Pardubic stejně jako její sestra Jitka Vítková. Pod *Perníčkem* bylo stejně jako u souboru *Radost*, založeno oddělení pro předškolní děti *Macipánek*.¹⁵⁷ Ve vedení muziky se v minulých letech vystřídali Pavla Vindemanová, Iva Dostálová, David Slouka, dnes tanečníky doprovází lidová muzika pod vedením Michala Doubka a Pavly Sloukové. Od roku 2009 převzala vedení souboru Lenka Šťastná, bývalá tanečnice ze souboru *Perníček*, *Radost* a *Karmazín*.¹⁵⁸

Jako poslední vznikl soubor *Karmazín*, konkrétně roku 1988, odpojením se několika tanečníků a muzikantů ze souboru *Lipka*. Tvorba souboru se stejně jako u předchozích souborů zaměřovala a stále zaměřuje na domácí region. Na počátku vystupoval *Karmazín* v čele s vedoucím Jaroslavem Vychodilem a Jiřím Osobou. Na jejich práci pak navázal Václav Trunec.¹⁵⁹ Soubor zanikl roku 2006, kdy členové přešli do různých východočeských folklorních souborů.

Folklorní soubory se každoročně účastní festivalu *Pardubice–Hradec Králové*, jehož cílem je přinášet nové pohledy na způsob prezentování lidového umění. Festival je zahájen vždy v Pardubicích během tzv. *Pernštýnské noci*, kde se na náměstí sejde mnoho folklorních uskupení, které baví publikum svými vystoupeními. Následující dny se soubory přesouvají do Hradce Králové, kde vystupují v Žižkových sadech a na Šrámkově statku v Pileticích. Pro muzikanty

¹⁵⁶ *Rozhovor s Jitkou VÍTKOVOU* [záznam rozhovoru], Pardubice 9. 3. 2015, osobní archiv autora.

¹⁵⁷ *Výroční zpráva DFS Perníček, o.s.* Pardubice 2014. /autor ani počet stran neuveden/.

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ VONDRUŠKOVÁ, A. a kol., *Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí v Čechách*, s. 85.

se každoročně pořádá *Setkání pardubických lidových muzik*, kde se muziky ze souborů prezentují několika písněmi.

Všechny zmíněné folklorní soubory měly vliv na hudební život v Pardubicích. Můžeme říci, že folklor je specifickou skupinou v umění i v hudbě. Výskyt takového množství folklorních souborů v jednom městě je více než přínosný. Díky členům v souborech stále přetrvává lidové umění, kterým připomínají staré zvyky a tradice. Divák má možnost zjistit podobu regionálního kroje i kroje mimo region a co se hudby týče, může si porovnat lidovou muziku s klasickým orchestrem. Soubor pořádá i tzv. výchovné koncerty, kde seznamuje malé/mladé diváky s folklorní tradicí v Pardubickém kraji.

2. IFAS – Mezinárodní festival akademických sborů¹⁶⁰

S myšlenkou založení festivalu přišel roku 1967 Vlastislav Novák, který chtěl uspořádat mezinárodní setkání pěveckých sborů vzniklých při vysokých školách. Vlastislav Novák byl uměleckým vedoucím *Vysokoškolského uměleckého sboru* (VUS Pardubice), jenž působil při pardubické univerzitě. Díky zahraničním kontaktům, které si během své kariéry vybudoval, bylo možné oslovit a pozvat do Pardubic nejen československé akademické sbory. Festival začal být pořádán pravidelně ve dvou až tříletých intervalech. Založení a pravidelné pořádání festivalu bylo patrně i jedním z dobových politických úkolů. Podporovaly jej stranické, státní, mládežnické i dobrovolnické orgány a organizace. Často byl součástí oslav i politický a ideologický obsah. Hlavním organizačním centrem se stala *Vysoká škola chemicko-technologická* (VŠCHT) v Pardubicích. Koncerty však probíhaly i v jiných městech, nejen v Pardubicích. Součástí festivalu se stala mezinárodní soutěž pěveckých sborů a konference zabývající se problematikou práce akademických sborů.¹⁶¹

Zatímco v dubnu 1968 vzniká festival jako jeden z projevů uvolnění kultur a společenského života, po vpádu vojsk Varšavské smlouvy se stává nástrojem ideologického zdůvodnění intervence a dále pak ideologizace a propagandy společnosti. První ročník festivalu se tedy konal roku 1968 pod názvem *Internacionální Festival Akademických Sborů – IFAS*. Od té doby se tento název ustálil a používal se pravidelně při pořádání festivalu. Prvního ročníku se zúčastnily státní soubor z moskevské univerzity, mužský soubor při univerzitě v Göteborgu, soubor *Brahe Djaknar* z Turku, akademický sbor z Pardubic, Prahy, Ostravy, Plzně, Ústní nad Labem a z Brna.¹⁶² Lze konstatovat, že zahajovacího ročníku se zúčastnilo dostatečné množství sborů, které přilákaly zvědavé diváky, hlavně z Pardubic, kteří si mohli užít festival, jaký v Pardubicích doposud nezažili.

¹⁶⁰ Je třeba ještě vysvětlit zkratku IFAS, kterou si určili sami pořadatelé; skládá se z iniciálů slov *Internacionální festival akademických sborů*. Ve všech použitých materiálech se ale s velkou převahou používá *Mezinárodní festival akademických sborů*. Vysvětlení, proč tomu tak je, prameny ani literatura neuvádí. Webové stránky festivalu používají oba výrazy.

¹⁶¹ IFAS REPORT, s. 2, 1984.

¹⁶² ZÁŘ, 1968, roč. 12–16, č. 53. s. 8.

Součástí festivalu byla i mezinárodní sborová soutěž. Jejím vítězem se roku 1968 stal *Vysokoškolský sbor Brno*, druhou cenu si odvezl sbor z Finska z města Turku a o třetí místo se podělily sbory z Pardubic a z Prahy. Prvního ročníku se zúčastnilo celkem 800 pěvců.¹⁶³ Předsedou festivalové poroty byl známý skladatel Ilja Hurník, který při vyhlásování výsledků soutěže uvedl: „*Pardubice se vzepjaly. Uspořádaly Mezinárodní pěvecký festival, první v naší vlasti. Obdivuji pořadatele, pak jeho odvahu soutěžit a být mezi vítězi.*“¹⁶⁴

Druhý ročník festivalu se konal v dubnu roku 1970. Tento ročník proběhl obzvlášť slavnostně. Akce proběhla v rámci oslav 25. výročí osvobození republiky, 300 let J. A. Komenského a zároveň oslav 20 let trvání VŠCHT v Pardubicích.¹⁶⁵ Festivalu se účastnily akademické soubory z Prahy, Brna, Ostravy, Plzně, Ústní nad Labem, Hradce Králové a z Pardubic. Ze zahraničí přijely vysokoškolské sbory z Polska, Dánska, Rumunska, Francie, Jugoslávie, Belgie a Rakouska.¹⁶⁶ Součástí festivalu byl kongres, kde se řešila otázka zabývající se problematikou sborového zpěvu na školách. Otázku prodiskutovali českoslovenští i zahraniční odborníci, kteří se během svých výstupů často odkazovali na J. A. Komenského. Jmenovitě se jednalo o Vlastislava Nováka, Jiřího Klicperu, Františka Kršku, Svatopluka Kozdery a další.¹⁶⁷

Z „*předběžné zprávy o průběhu Festivalu akademických sborů 1971*“ se dozvídáme informace o průběhu dalšího ročníku. Festival se stal součástí oslavy k 50. výročí KSČ a těchto oslav se účastnil i *Vysokoškolský umělecký sbor Pardubice* spolu s dalšími akademickými sbory, což ostatně dokládají informace publikované v regionálním tisku. Cílem bylo „*přispět k důstojnému průběhu oslav 50. výročí KSČ, resp. ovlivnit i repertoáry těchto těles tématikou z historie bojů dělnické třídy.*“¹⁶⁸. Nabízí se otázka, zda se účinkující sbory zúčastnily dobrovolně. V této době totiž probíhala počáteční fáze normalizace, kdy mnoho kulturních akcí bylo automaticky spojeno s politickými výročími či oslavami. Je

¹⁶³ ZÁŘ, 1968, roč. 12–16, č. 53, s. 8.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 8.

¹⁶⁵ POCHODĚŇ, 1970, roč. 59, č. 46, s. 4.

¹⁶⁶ ZÁŘ, 1970, roč. 11–18, č. 25, s. 7.

¹⁶⁷ POCHODĚŇ, 1970, roč. 59, č. 46, s. 4.

¹⁶⁸ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv.č. 39/71. /Přehledy o IFAS 1968-1971, listopad 1971/.

pravděpodobné, že kdyby se sbory politických výročí nezúčastnily, nemusely by mít povoleno v dalších letech veřejně vystupovat. Pro tento ročník festivalu měly všechny zúčastněné sbory povinnost nacvičit pět společných skladeb – čtyři dělnické písně z počátků dělnického hnutí a z období boje Lidové fronty a dále píseň *Gaudeamus igitur*. Tento repertoár se stal samým vrcholem festivalu. Festivalu se mimo jiné zúčastnil i akademický sbor *GABIJA* z Litvy, o kterém *IFAS REPORT* uvedl zprávu, že „*tento soubor byl hostem VUS Pardubice, který s ním má několikaletou družbu a setkání 90 členů sboru GABIJA s nejlepšími akademickými sbory ČSSR dodala celém průběhu festivalu punc mimořádnosti.*“¹⁶⁹ V *Pochodni* vyšel článek, kde byl litevský sbor *GABIJA* vyzdvihován. Jednalo se o nejpočetnější sbor festivalu, který byl složen „*z budoucích složek technických kádru!*“¹⁷⁰. Závěr článku zní: „*Ústřední výbor Socialistického svazu mládeže za aktivní pomoci členů VUS Pardubice připravil skutečně vynikající akci na počest 50. výročí založení KSČ. Její závěr patřil spojenému sboru českých účastníků. Zazněly sborové úpravy dělnických písní a Ježkovy písně Proti větru a Svět patří nám.*“¹⁷¹ Odstavec v článku dával jasný důkaz, že se jednalo o politickou propagandu, kde bylo cílem utužit povědomí o komunistické moci v Československu. Roku 1971 se festivalu zúčastnilo celkem pět sborů.¹⁷² Lze konstatovat, že to bylo najednou mnohem méně sborů, než v předešlých ročnících. Je možné, že na tom měla velký podíl politická situace v republice.

IFAS jako pořadatel festivalu vydával i svůj vlastní časopis z názvem *FASREPORT*, kde bylo možné se dočíst o historii zúčastněných souborů, program festivalu i novinky ze zákulisí festivalu. Pro ročník 1971 byl ve *FASREPORTU* uveden rozhovor s viceprezidentem IFAS Františkem Krškou, který byl zaslouženým členem *Vysokoškolského uměleckého sboru Pardubice* (zpěvák, bas). V rozhovoru František Krška potvrzuje účast souboru z Litvy a ujišťuje, že o sborové účastníky festivalu, kteří nejsou místní, bude náležitě postaráno co se

¹⁶⁹ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv.č. 39/71. /Zápis č. 19, duben 1971/.

¹⁷⁰ *POCHODENĚ*, 1971, roč. 30, č. 109, s. 5.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 5.

¹⁷² Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv.č. 39/71. /Zápis č. 19, duben 1971/.

ubytování a stravy týče.¹⁷³ Tento rozhovor byl cíleně veden k pobavení čtenářů, jelikož otázky redaktora byly kladeny příliš konkrétně a obsáhle, některé byly psané až přes čtyři řádky a odpovědi Františka Kršky zněly pouze „ANO“ nebo „NE“.

V materiálech k průběhu a činnosti IFASU je často zmiňována a řešena otázka ubytování a stravování účastníků festivalu. V rozhovoru s organizačním členem výboru Ladislavem Koudelkou *FASREPORT* uvedl, že „všechny československé akademické sbory, které se účastní festivalu, budou ubytovány na kolejích VŠCHT v Polabinách, v prostorách Domova mládeže, který nám vyšel velmi ochotně vstříc a jehož zásluhou je možno FAS uskutečnit.“¹⁷⁴ Ohledně stravování Ladislav Koudelka upozornil na jisté problémy: „Stravování nebylo bohužel možno provést ve vysokoškolské menze pro stálý nedostatek pracovních sil. Sbory tedy budou stravovány v pardubických restauracích. ... Přitom každý účastník FAS obdrží příspěvek na stravování ve výši 15,- Kč a jídlo bude platit každý v restauraci sám.“¹⁷⁵ Každému sboru byl přidělen jeden průvodce, který byl sboru nápomocný při dodržování plánovaného programu festivalu.

Roku 1973 se IFAS nesl opět v oslavném duchu. „Smyslem IFAS'73 je vzdát hold vysokoškolských akademických sborů 25. výročí Vítězného února 1948. Politickým záměrem je zaktivovat v období příprav tohoto festivalu činnost studentů na našich vysokých školách prostřednictvím zájmové umělecké činnosti k I. sjezdu SSM, celostátní vysokoškolské konferenci SSM, 50. výročí založení SSSR a 55. výročí VŘSR, jakož i k Vítěznému únoru.“¹⁷⁶ Podobně jako tomu bylo na festivalu roku 1971, byl ročník FAS'73 ukončen společným koncertem, kde zazněly staré dělnické písně k 50. výročí KSČ. „V závěrečném vystoupení v neděli 4. března, zazní mj. v podání 600 účastníků IFASU hymna demokratické mládeže.“¹⁷⁷ Festivalu se opět účastnily nejen akademické sbory z ČSSR ale i ze zahraničí.¹⁷⁸ Ročník'73 byl zahájen v pardubickém divadle, kde místopředseda

¹⁷³ FASREPORT, 1970, s. 4.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 3.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 3.

¹⁷⁶ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 23/73. /Koncepce IFAS, duben 1972/.

¹⁷⁷ POCHODENĚ, 1973, roč. 62, č. 51, s. 4.

¹⁷⁸ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 24/73. /Koncepce IFAS, duben 1972/.

ONV B. Šilhánek ve svém úvodním projevu představil a přivítal všechny zúčastněné akademické sbory. V následujících dne probíhaly koncerty v KD Dukla a ve Východočeské galerii v Pardubicích. První cenu již tradiční sborové soutěže si tentokrát odnesl *Vysokoškolský umělecký sbor Pardubice*, druhé místo získal sbor *Leningradské státní univerzity* a třetí cenu si odvezl akademický sbor z Brna.¹⁷⁹

I přes to, že byl festival kulturní akcí města, v závěrečném hodnocení ročníku FAS'73 nechybí zpráva politického rázu: „*Pro zahraniční sbory se pobyt v ČSSR během festivalu stal příležitostí přesvědčit se o tom, jakých úspěchů a výsledků bylo dosaženo během 25 let, kdy náš lid se rozhodl pro socialistickou cestu budování státu a společnosti. ... Významným politickým činem bylo též rozhodnutí pořadatelů věnovat výtěžek festivalových koncertů na fond obnovy válkou zničeného Vietnamu. Toto rozhodnutí zapadlo do rámce politicko-ideové koncepce celého festivalu a jeho internacionálního poslání.*“¹⁸⁰ Opět to dokazuje, že kulturní akce byly spojovány s politickou propagandou.

K následujícímu ročníku (1975) se dochovalo jen velmi málo pramenů. Základní představu si lze udělat ze „*Zápisu z jednání organizačního výboru IFAS*“¹⁸¹. Byla schválena účast čtyř zahraničních souborů z Moskvy, Budapešti, Finska a Polska, z československých souborů byly k účasti přijaty sbory z Ostravy, Brna, Prahy, Ústí nad Labem, Hradce Králové, Pardubic a z Bratislavy. Obsah festivalu byl zaměřen k 30. výročí osvobození ČSSR Sovětskou armádou. Dramaturgie souborů tak měla být ovlivněna tímto výročím.¹⁸² Ideologické zaměření dokazuje propojení s připomenutím výročí narození V. I. Lenina. V tisku bylo uvedeno: „*Politickým kladem bylo i zaměření koncertů 21. 4. v Praze, Holicích, Telčicích a koncert 23. 4. v Litomyšli k oslavám 105. výročí narození V.*

¹⁷⁹ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 50/73. /Zpráva o IFAS'73, březen 1973/.

¹⁸⁰ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 50/73. /Zpráva o IFAS'73, březen 1973/.

¹⁸¹ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 81/74. /Zápis z jednání o organizačního výboru IFAS, říjen 1974/.

¹⁸² Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 16/75. /Zápis z jednání o organizačního výboru IFAS, říjen 1974/.

I. Lenina. ¹⁸³ Součástí IFAS'75 byla i důstojná oslava a propagace *Vysoké školy chemicko-technologické*, která v roce 1975 oslavila 25 let od svého založení. ¹⁸⁴

V politickém duchu se nesl i další ročník festivalu, uspořádaný roku 1977. Konal se v listopadu a stal se součástí oslav 30. výročí „únorového Vítězství československého pracujícího lidu“ ¹⁸⁵. Cílem ročníku IFAS'77 bylo také vzdát hold 60. výročí VŘSR. K tomuto účelu se spojily síly akademických sborů z ČSSR, z Polska, NDR, SSSR a z Dánska. ¹⁸⁶ „Setkání mladých lidí z různých zemí Evropy umožňuje též navázání četných osobních přátelství mezi účastníky a je proto příspěvkem k mírovému dorozumění mezi národy a jedním z konkrétních příkladů mírového úsilí Československa, kterým přispívá k realizaci závěrečných dohod konference v Helsinkách.“ ¹⁸⁷ První cenu si z festivalu IFAS'77 odvezl sbor z Polska, druhé místo patřilo sboru z Bratislavy a třetí cena patřila domácímu pořadatelskému sboru z Pardubic. ¹⁸⁸

Další ročník festivalu se uskutečnil roku 1980. Ten proběhl ve dnech 25. až 28. září v KD Dukla v Pardubicích. Festivalu a soutěže se zúčastnilo jedenáct akademických sborů, konkrétně z Moskvy, Budapešti, Berlína, Londýna, Varny, Brna, Košic, Prahy, Ústí nad Labem, Ostravy a z Pardubic. ¹⁸⁹ *IFAS REPORT* uvedl zprávu ze závěru festivalu: „Čtyřdenní setkání šesti domácích a pěti zahraničních vysokoškolských kolektivů zahájil rektor *Vysoké školy chemicko-technologické v Pardubicích prof. ing. RNDr. Jiří Klokorka, CSc.* Předal zástupcům *Akademického sboru Moskevské státní univerzity M. V. Lomonosova pamětní medaili u příležitosti dvacátého výročí navázání družebních styků s Vysokoškolským uměleckým souborem Pardubice.*“ ¹⁹⁰ Povinnou skladbou soutěže byla jedna barokní fuga a jedna lidová píseň od autora státu, který sbor reprezentoval. Ostatní skladby byly volné a bylo možné je provést a capella nebo

¹⁸³ ZÁŘ, 1975, roč. 12-19, č. 65, s. 4.

¹⁸⁴ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 51/75. /Koncepce IFAS'75, duben 1975/.

¹⁸⁵ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 86/77. /Koncepce IFAS'77, březen 1977/.

¹⁸⁶ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 91/77. /Koncepce IFAS'77, březen 1977/.

¹⁸⁷ IFAS REPORT, 1977, s. 2.

¹⁸⁸ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 135/77. /Výsledky mezinárodní sborové soutěže IFAS'77, listopad 1977/.

¹⁸⁹ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 52/80. /Propozice, září 1980/.

¹⁹⁰ POCHODĚNÍ, 1980, roč.69, č. 228, s. 5.

s instrumentálním doprovodem.¹⁹¹ Je zřejmé, že politický tlak již nebyl tak silný, protože sbory neměly za povinnost nacvičit dělnické písně, jako tomu bylo v předešlých ročnících. V rámci festivalu byl uskutečněn odborný seminář zaměřený na problematiku dobové sborové tvorby.

Celou soutěž hodnotila sedmičlenná porota složená ze tří zahraničních a čtyř československých zástupců, předních odborníků ve sborovém zpěvu, hudebních kritiků a teoretiků.¹⁹² V porotě usedl Vlastislav Novák, Jiří Klicpera, Vladimír Liška, Jaroslav Růžička a další.¹⁹³ Vyhodnocení soutěže nebylo lehké, jelikož „*Odborná porota mezinárodní sborové soutěže s potěšením konstatovala vysokou úroveň festivalu jak po stránce interpretační, tak dramaturgické.*“¹⁹⁴. První cena byla tedy udělena akademickému sboru *Béla Bartók Budapešť*, druhou cenu získal akademický sbor *Humboldt-Universität* z Berlína, třetí cenu si odvezl *Brněnský akademický sbor*. Sbory umístěné na stupních vítězů získali titul *Laureát IFAS 80* a peněžitou částku v rozmezí od 2 000 Kč do 5 000 Kč.¹⁹⁵

Již sedmý ročník festivalu proběhl v říjnu roku 1982. I v tomto roce se festivalu účastnilo celkem jedenáct akademických sborů. První cenu ze soutěže si odvezl *VSZ Technik SVŠT Bratislava*, druhé místo získal akademický sbor ze švédské univerzity z města Uppsala, třetí místo patřilo domácímu sboru *VŠCHT Pardubice*.¹⁹⁶

Tak jako každý ročník festivalu byl jakýmsi posláním s cílem přispět k rozvoji zájmové umělecké činnosti vysokoškolských studentů v oblasti sborového zpěvu, roku 1984 tomu nebylo jinak. Dramaturgie festivalu byla zaměřena na tvorbu českých skladatelů. Závěrečnou skladbou festivalu měla být Smetanova *Česká píseň*, kterou museli všichni účastníci povinně nastudovat. I zde se jedná o posun ke kvalitní klasické české hudbě, dělnické písně jsou zcela vypuštěny z repertoáru. IFAS'84 byl pořádán v rámci celostátního festivalu ZUČ studentů vysokých škol „*na počest Roku české hudby a Mezinárodního dne*

¹⁹¹ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 50/80. /Propozice, září 1980/.

¹⁹² Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 50/80. /Propozice, září 1980/.

¹⁹³ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 53/80. /Propozice, září 1980/.

¹⁹⁴ POCHODENĚ, 1980, roč. 69, č. 230, s.4.

¹⁹⁵ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 82/80. /Propozice, září 1980/.

¹⁹⁶ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 80/82. /Protokol IFAS'82, říjen 1982/.

studentstva“.¹⁹⁷ Závěrečná skladba *Česká píseň* byla doprovázena orchestrem pardubické filharmonie.¹⁹⁸ Ročníku se účastnilo dohromady osm českých sborů z Pardubic, Prahy, Brna, Ostravy, Ústí nad Orlicí, Ústí nad Labem a dva slovenské sbory z Banské Bystrice a Košic. Ze zahraničí přijely sbory z Berlína, Leningradu, Valenzie a Burgas.

IFAS'86 probíhal ve dnech 11. až 14. září v Kulturním domě Dukla. Koncerty akademických sborů probíhaly v Sukově síni uvnitř dnešní budovy *Domu hudby*. I tento ročník festivalu dával možnost se dobrovolně účastnit sborové soutěže. Ta nově probíhala ve dvou kategoriích – ženské a smíšené.¹⁹⁹ Festivalu se zúčastnilo čtrnáct akademických sborů, z toho čtyři ženské sbory založené při pedagogických fakultách (*Iuventus Peadagogica* z Prahy, *Jihočeský vysokoškolský sbor* z Českých Budějovic, *Mladost'* z Banské Bystrice a *Ženský spevácky zbor* z Prešova) a deset smíšených sborů, konkrétně sbor z kodaňské univerzity, *Polytechnik Štětín*, sbor z univerzity *W. Piecka Rostock* z NDR, *Hudební mládež* z Brna, *Brněnský akademický sbor*, *Smíšený pěvecký sbor* z Ústí nad Labem, *Vysokoškolský pěvecký sbor pedagogické fakulty* z Ostravy, *Vysokoškolský umělecký sbor Praha*, *Collegium technicum* z Košic a na závěr hostitelský smíšený sbor při VŠCHT z Pardubic. První místo získal ženský sbor z Prahy *Iuventus Peadagogica* „... ktorého výkon bol taký suverénny, že medzinárodná porota zaradila ďalší zbor (PF České Budějovice) len na 3. miesto (2. miesto nebolo udelené).“²⁰⁰ Z kategorie smíšených sborů se na prvním místě umístil *Polytechnik Štětín*, druhé místo získaly dva sbory *Collegium technicum* z Košic a *Hudební mládež* z Brna.²⁰¹ Třetí místo bylo uděleno pořadatelskému sboru z Pardubic.²⁰²

IFAS'88 byl v pořadí desátým ročníkem, kterého se zúčastnilo celkem dvanáct akademických sborů z Ostravy, Košic, Prahy, Českých Budějovic, Ústí

¹⁹⁷ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 66/84. /Návrh koncepce IFAS'86, květen 1983/.

¹⁹⁸ ZÁŘ, 1984, roč. 35 – 39, č. 82, s. 8.

¹⁹⁹ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 172/86. /Propozice IFAS'86, září 1986/.

²⁰⁰ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 173/86. /Prínosy a prekvapenia festivalu, říjen 1986/.

²⁰¹ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 173/86. /Prínosy a prekvapenia festivalu, říjen 1986/.

²⁰² Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 126/88. /Mezinárodní festival akademických sborů, září 1988/.

nad Labem, Brna, Banské Bystrice, Plzně, Hradce Králové a z Pardubic. Slavnostní zahájení festivalu proběhlo 8. září v koncertním sále v *Domě hudby*. V rámci festivalu se uskutečnily i tzv. výchovné koncerty „*Kultura mládeži*“ ve Východočeském kraji a také již tradiční konference řešící téma „*Interpretace moderní sborové tvorby*“. Poslední den festivalu uzavřela společně nastudovaná kantáta Bedřicha Smetany *Česká píseň*.²⁰³ První cena ve sborové soutěži byla udělena *Komornímu sboru Univerzity Jana Evangelisty Purkyně* z Brna, druhé místo patřilo ženskému sboru při VŠCHT Pardubice a třetí cenu si odvezl sbor z Českých Budějovic.²⁰⁴

Záříjové festivalové dny roku 1990 probíhaly v duchu 650. výročí založení města Pardubic. Změna politického režimu dovolovala pořadatelům zorganizovat festival bez politického zásahu. Festivalové soutěže se zúčastnilo deset československých sborů, ze zahraničí přijely pouze dva sbory - z Turku a z Leningradu.²⁰⁵ V závěrečné zprávě pořadatelé konstatovaly, že „*Je ke škodě, že se nepodařilo zajistit účast zahraničních sborů, jak co do kvality, tak co do počtu účastníků. Omluvou budiž fakt, že za nových celospolečenských podmínek bylo již málo času na zajištění sborů západní provenience, připočteme-li tradiční nespolehlivost a neserióznost sborů z některých zemí, k nimž se letos bohužel „úspěšně“ přiřadily i sbory československé.*“²⁰⁶

Ročník IFAS'92 se opět konal za účasti československých a zahraničních sborů. Z ČSSR se festivalu účastnilo jedenáct akademických sborů, ze zahraničí pouze dva. Po obsáhlé korespondenci, kdy hostující sbor doufal v kladnou odpověď, se nakonec několik zahraničních sborů omluvilo nebo na pozvání ani neopovědělo. Za zajímavost lze považovat pozvání akademických sborů až z latinské Ameriky. „*AS Mendoza z Argentiny dopisem sdělil, že nebude schopen se zúčastnit z důvodů cestovních nákladů. AS Brasilia si vyžádal podrobnosti, faxem zaslány, naděje na účast i zde malá. Dále byly kontaktovány další 4 sbory –*

²⁰³ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 31/88. /I. tiskové informace, duben 1988/.

²⁰⁴ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 155/88. /Závěrečný protokol, září 1988/.

²⁰⁵ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 57/90. /Informační list, srpen 1990/.

²⁰⁶ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 183/90. /Závěrečná zpráva, únor 1991/.

*AS Londýn, AS Oslo, AS Petruzzia, AS León, zatím bez odezvy.*²⁰⁷ Nabízí se otázka, proč i po tak obsáhlé korespondenci zahraniční sbory účast nepotvrdily. Důvodem mohl být pokles zájmu o festival či zaneprázdněnost akademických sborů.

Ročník IFAS'94 proběhl poněkud v komornějším počtu, než tomu doposud bývalo. Tato situace vyvolala diskusi týkající se časové zaneprázdněnosti studentů i určitého poklesu zájmu o kulturu a sborový zpěv ze strany studentstva. Chyběli zde domácí zástupci, doposud stáli účastníci festivalu, vysokoškolské sbory z Prahy, Brna, Ostravy, chyběli i sbory z Českých Budějovic, Plzně a Hradce Králové. Nejpočetnější akademický sbor, který IFAS'94 navštívil, byl španělský smíšený sbor *Orfeon* z univerzity ve Valencii. Dalším účastníkem byl sbor *Collegium Technicum* z Košic, který si odvezl první cenu, a z Bratislavy dorazil ženský *Pěvecký sbor Pedagogické fakulty Comenius*, který získal druhé umístění v pěvecké soutěži. Z České republiky se do soutěže přihlásili tři zcela nové sbory – liberecký *Kvintus* a *Chorea academica*, která se umístila na třetím místě. Dále *Dívčí sbor Pedagogické fakulty* z Ústí nad Labem a *Komorní pěvecký sbor Nota bona* z Olomouce.²⁰⁸

O dalším ročníku festivalu IFAS'96 je možné hovořit jako o festivalu se zajímavým a bohatým programem s vysokou účastí zahraničních souborů. Po dlouhé době se festivalu a soutěže účastnilo celkem patnáct akademických sborů, z toho dvanáct sborů přijelo ze zahraničí, konkrétně ze Švédska, Finska, Lotyšska, Estonska, Běloruska, Ruska, Slovenska a Španělska. Z českých sborů se festivalu účastnil *Brixih akademický sbor Praha*, *Vysokoškolský pěvecký sbor Ostrava* a *Vysokoškolský umělecký soubor Pardubice*. Festivalová soutěž byla opět rozdělena na soutěž smíšených sborů, ženských sborů, nově také komorních sborů.²⁰⁹

Během patnáctého ročníku IFAS'98 se do Pardubic poprvé vydal sbor z USA, ze státu Kansas. Dále přijely akademické sbory z Petrohradu, Moskvy a Čerepovce, dívčí sbor z Jugoslávie, polské sbory z Varšavy a Olsztynu, již známý sbor *Comenius* z Bratislavy a *Mladost'* z Bánské Bystrice. I pro tento ročník

²⁰⁷ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 11/92. /Zápis, únor 1992/.

²⁰⁸ *IFAS'94*, In: Hudební rozhledy, 1994, č.11, s. 19.

²⁰⁹ Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 140/96. /Přehledy o IFAS 1968-1996, září 1996/.

byly typické písně od Bohuslava Martinů, které se zpívaly v *Domě hudby* a na pardubickém zámku v rytířském sále.²¹⁰

Kapitola je ukončena rokem 1998, kdy se uskutečnil poslední ročník festivalu v rámci 20. století. Další vývoj již zmíněn nebude, jelikož diplomová práce je zaměřena pouze na 20. století. *Mezinárodní festival akademických sborů* však nadále pokračuje ve spolupráci s akademickými sbory. Univerzitní studentské sbory představovaly a dodnes představují špičku amatérských pěveckých těles. Přáním pořadatelů je, *aby účastníci odjížděli do svých domovů nejen se spoustou uměleckých zážitků, ale i obohaceni o mnoho nových přátelství, která pomáhají bořit jakékoli bariéry a hranice.*²¹¹ Velký zájem o účast na festivalu mají i sbory z neakademických řad. Pořadatelé tedy přistoupili k zásadní změně dosavadní pozice festivalu a od roku 1998 se účast rozšířila o sbory působící při odborných školách vyššího typu a o sbory, kde více než polovina zpěváku a zpěvaček splňuje věkové rozmezí od 18–30 let.²¹²

Díky festivalu měli a mají účastníci i diváci možnost seznámit se s domácími i zahraničními sbory. Je na místě ocenit i pořadatelskou činnost hlavního organizátora akce VŠCHT Pardubice, protože festival takového rozsahu nelze považovat za typickou událost. Cíl festivalu se v průběhu let měnil. Při vzniku roku 1968 panovala uvolněná atmosféra, která dovolila nejen tomuto festivalu, ale i jiným kulturním spolkům, vystupovat dle svého přání. Po roce 1969 se ovšem nálada změnila a ročníky festivalu byly spojovány s politickou propagandou. V 90. letech přišlo opět kulturní uvolnění a politická propaganda šla do ústraní. Sbory již nebyly povinny přednést oslavné dělnické písně a výběr repertoáru byl čistě na účinkujících. Dnes je cílem festivalu předvést široké veřejnosti přehlídku špičkových sborových těles z České republiky i ze zahraničí.

²¹⁰ PARDUBICKÉ NOVINY, 1998, roč. 7, č. 145, s. 5.

²¹¹ IFAS, dostupné on-line z: www.ifas.cz. [cit. 2018-10-05].

²¹² Univerzita Pardubice, Archiv VUS Pardubice, inv. č. 133/2005. /Zpráva ze zasedání, srpen 2005/.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo zmapovat hudební, resp. kulturní život v Pardubicích ve 20. století. Práce splňuje úvodní cíl, tj. představuje vznik a vývoj hudebních institucí spolu s osobnostmi, které se o jejich založení zasloužily. Hudební instituce, které ve městě vznikly, byly systematicky zmapovány a zasazeny do dobového kontextu a života ve městě, a to navzdory často torzovité pramenné základně.

V textu diplomové práce usiluji o provázání existence a činnosti jednotlivých institucí s děním ve městě a v zásadních momentech i o jejich propojení s celkovým dobovým kontextem, neboť často se do jejich činnosti promítala soudobá politická situace. Zejména v éře 50. – 70. let 20. století byly koncerty a hudební festivaly často používány jako nástroj ideologické propagandy - stávaly se součástí oslav existence a činnosti KSČ, výročí politicky činných osobností i významných politických událostí.

Domnívám se, že největší význam z institucí, jimiž se v diplomové práci zabývám, měly především základní umělecké školy spolu s konzervatoří a filharmonií. Zejména první dvě instituce považuji za stěžejní, neboť právě zde vznikl prostor pro vývoj další generace hudebních umělců, ať už profesionálů nebo amatérů. Absolventům z hudebních škol se otevírá cesta pro spolupráci s filharmonií. Tyto tři instituce jsou logicky provázány vzájemnou spoluprací. Více než polovina členů filharmonie je také pedagogiky na konzervatoři a uměleckých školách, kde vedou své žáky. Ti mohou do budoucna uvažovat o pedagogické či profesní umělecké dráze. Každý rok se v Pardubicích koná hned několik koncertů, kde účinkují pedagogové spolu se svými žáky.

Hlavní přínos své diplomové práce spatřuji v tom, že došlo k propojení existence jednotlivých pardubických hudebních institucí. Čtenář tak získá představu o složení, úrovni a fungování hudebního života v Pardubicích 20. století. Tímto způsobem se tématu doposud nikdo nevěnoval. Vznikaly pouze dílčí texty zaměřené na jednotlivé instituce. Práci by bylo možné doplnit studiem pardubického hudebního dění v 19. století, kdy se spolkové hudební aktivity

stávaly projevem životaschopnosti formující se občanské společnosti. Dále by bylo možné na text diplomové práce navázat zmapováním dění prvních desetiletí 21. století.

Seznam pramenů a literatury

I. Prameny

a) Archivní fondy

Archiv Komorní filharmonie Pardubice, fond Pardubická filharmonie.

Archiv Konzervatoře Pardubice, fond Konzervatoř Pardubice.

Státní okresní archiv Pardubice, fond Konzervatoř Pardubice.

Státní okresní archiv Pardubice, fond Městský národní výbor v Pardubicích.

Státní oblastní archiv v Zámrsku, fond Komorní filharmonie Pardubice 1969–2003.

Univerzita Pardubice, archiv VUS Pardubice, fond IFAS.

Univerzita Pardubice, archiv VUS Pardubice, fond Vysokoškolský umělecký sbor Pardubice.

b) Denní tisk

FASREPORT, 1970-1988.

PARDUBICKÉ NOVINY, 1994-1998.

POCHODEŇ, 1970-1980.

PRÁCE, 1972.

SAMOSTATNÉ SMĚRY, 1909.

ZÁŘ, 1968-1984.

c) Zákony a vyhlášky

Předpis 186/1960 Sb. *Zákony pro lidi*, dostupné on-line z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1960-186#p16>.

Předpis 292/1991 Sb. *Poslanecká sněmovna parlamentu ČR*. Dostupné on-line z:

<https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=292&r=1991>.

d) Rozhovor

Rozhovor s Jitkou VÍTKOVOU [záznam rozhovoru]. Pardubice 9. 3. 2015, osobní archiv autora.

II. Literatura

- ... *Mezi strunami času*, Pardubice, 2009.
- 5 let Východočeského státního komorního orchestru Pardubice*, Pardubice, 1979.
- 10 let Východočeského státního komorního orchestru Pardubice*, Pardubice, 1979.
- 15 let VUS Pardubice*, Pardubice, 1974.
- 20 let komorní filharmonie Pardubice*, Pardubice, 1989.
- 85. výročí založení, ZUŠ Havlíčkova, 1919-2004*.
- Almanach k 25. výročí vzniku souboru Radost Pardubice*, Pardubice, 2003.
- BRONCOVÁ, D., *Kniha o městě Pardubice*, Praha, 1999.
- Český hudební slovník*, dostupné on-line z:
http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6335.
- DOHNALOVÁ, L., *Česká hudba 2004 – nedílná součást evropské kultury*, in: *Zpráva o realizaci programu Česká hudba 2004*, MK čj. 8849/2005, Praha, 2005.
- DVOŘÁK, J., *Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy Pardubice - Polabiny II*, (Absolventská práce), Konzervatoř Pardubice, 2005.
- HADRBOLOVÁ, R., *Historický vývoj pardubického hudebního školství*, (Absolventská práce) Konzervatoř Pardubice, 1986.
- Historie 90 let tvořivé činnosti pedagogů a žáků školy, ZUŠ Havlíčkova, 1919-2009*.
- IFAS'94*, In: *Hudební rozhledy*, č.11, 1994.
- IFAS*, dostupné on-line z: www.ifas.cz.
- Informatorium pro rodiče a přátele ZUŠ, ZUŠ Pardubice – Polabiny, 2017/2018*.

Klub přátel Pardubicka, dostupné on-line z:
<http://www.kppardubicka.cz/cs/menu/zprava/1021-pardubice-hudebni-centrum-vychodoceskeho-regionu-diky-vaclavu-rabasovi/>.

KOSINOVÁ, D., *Životní a umělecká dráha doc. Václava Rabase*, (Absolventská práce) Konzervatoř Pardubice, 1997.

KRAMPEROVÁ, I., *Konzervatoř Pardubice - historická studie*, (Diplomová práce) AMU, 2010.

KUBÍK, J., *Mužský pěvecký spolek Pernštýn v Pardubicích v letech 1861-1914*, Univerzita Pardubice, 2015.

KUKLÍK, V., *Hudební nástroje, Nadějná cesta školy*, 1989, roč. 26.

KUPKOVÁ, R. a MOKREN, A., *Český rok: lidové obyčeje na Pardubicku dříve a nyní: národopisná výstava k 10. výročí vzniku folklorního souboru Karmazín*, Východočeské muzeum v Pardubicích, 1998.

MACHÁČEK, M., *K 60. výročí lidové školy umění v Pardubicích – Havlíčkově ulici (z historie pardubického hudebního školství)*, Klub přátel Pardubicka, 1979.

Pohled do historie. ZUŠ Havlíčkova, 1919-1990.

Pardubice iDnes, dostupné on-line z: https://pardubice.idnes.cz/studenta-architektury-zaujala-byvaly-palac-komunistu-pla-/pardubice-zpravy.aspx?c=A170419_2319874_pardubice-zpravy_msv#utm_source=rss&utm_medium=feed&utm_campaign=pardubice&utm_content=main.

Pardubice iDnes, dostupné on-line z: https://pardubice.idnes.cz/dum-hudby-pardubice-cekaji-opravy-dlk-/pardubice-zpravy.aspx?c=A170321_2313727_pardubice-zpravy_jah.

Parpedie, dostupné on-line z: http://www.parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Mestske_divadlo&rozc=v%9Ae.

Parpedie, dostupné on-line z: http://www.parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Frantisek_Vacha.

SAKAŘ, J., *Dějiny Pardubic nad Labem*, Pardubice, 1926.

Sdružení přátel Pardubického kraje, dostupné on-line z:
<http://www.kraj.kppardubicka.cz/stranky/cti-prispevky.php?id=622>

SKALECKÁ, V., *Pardubice v období normalizace: politika, kultura a média od srpna 1968 do listopadu 1989*, Červený Kostelec, 2016.

SMETANA, R., *Dějiny české hudební kultury 1890-1945*, Praha, 1972-1981.

VÍTEK, B., *15 let Východočeského státního komorního orchestru*, Pardubice, 1984.

Ze stromu umění si člověk trhá tam, kam dostane... ZUŠ Havlíčkova, 1919-2014.

VELICHOVÁ, M., *Spolkový život v Pardubicích v poslední čtvrtině 19. století*, Univerzita Pardubice, 2009.

VELETA, M., *Příspěvek ke studiu historie hudební výchovy ve východních Čechách*, Hradec Králové, 1969.

VONDRUŠKOVÁ, A. a kol., *Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí v Čechách*, Strážnice, 2000.

Výroční zpráva DFS Perníček, o.s., Pardubice, 2014.

Výroční zpráva o činnosti školy, 2008/2009, dostupné on-line z:

<http://www.zuspardubice.8u.cz/soubory/vyrocn200809.pdf>.

ZUŠ Pardubice, dostupné on-line z:

<http://www.zuspardubice.cz/zbytek/historie.html>.